

Научни изследвания за комисията по култура и образование (Култура и образование)

Европейска стратегия за многоезичието: ползи и разходи.

(на разположение на английски език :)

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/573460/IPOL_STU\(2016\)573460_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/573460/IPOL_STU(2016)573460_EN.pdf)

Генерална дирекция за вътрешни политики на ЕС
Отдел „Политика Б“: структурна политика и политика на сближаване
Култура и образование

Научни изследвания за Комисията CULT — Европейска стратегия за многоезичието:
ползи и разходи.

Настоящият документ беше поискан от Комисията по култура и образование на
Европейския парламент.

Автор(и):

Michele Gazzola, Изследователска група по езици и икономика („REAL“), Катедра по
образователни изследвания на Хумболт-Университет zu Berlin и Институт за
етнически изследвания, Любляна, Словения.

Отговорен администратор:

Администратор на парламентарни изследвания: Miklós Györffi

Помощ за проекти и публикации: Джанет Бел

Отдел „Политика Б“: Структурна политика и политика на сближаване Европейски парламент

B-1047 Брюксел

Електронна поща: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Езикови версии: оригинален EN

За редактора:

За да се свържете с тематичния отдел или да се абонирате за неговия месечен бюлетин, пишете
на:

poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Ръкописът е завършен през октомври 2016 г. © Европейски съюз, 2016 г.

Оригинална версия на печат: ISBN 978—92—823—9557—8 doi: 10.2861/437739 QA-
02—16—689-EN-C

Оригинален PDF ISBN 978—92—823—9558—5 DOI: 10.2861/491411 QA-02—16—689-
EN-N

Оригиналният документ е достъпен в интернет на адрес:

<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>

**Превод на френски от Pierre Dieumegard
за Европа-демократия-Есперанто**

Този превод не е направен от преводачи, които са квалифицирани и финансирани от Европейския съюз. Тя може (вероятно) да съдържа грешки, но има и някои допълнителни обяснения, за да улесни разбирането от страна на френските читатели, по-специално на френски език.

Тя има за цел да даде възможност на повече граждани и жители на Европейския съюз да разбират документите, изготвени от Европейския съюз (и финансирани от техните вноски).

Това е илюстрация на необходимостта от многоезичие в Европейския съюз: без преводи голяма част от населението е изключено от дебата.

За надеждни преводи международният език на Есперанто би бил много полезен поради своята простота, редовност и прецизност.

В интернет:

Европейска федерация-демократио-Есперанто: <http://e-d-e.org/> или <http://demokratio.eu>

Европа-демократия-Есперанто (Франция): <http://e-d-e.en/> contact@e-d-e.fr

Моля, обърнете внимание на:

Изразените в настоящия документ становища са изцяло отговорност на автора и не представляват непременно официалната позиция на Европейския парламент. Възпроизвеждането и преводът за нетърговски цели са разрешени, при условие че е посочен източникът, издателят е информиран и издателят е получил копие.

Резюме:

Настоящият доклад представя различните резултати от изследванията в областта на езиковата икономика, които разглеждат предимствата и недостатъците на многоезичието в икономиката, обществото и институциите на Европейския съюз. Тези резултати дават обща, макар и очевидно ограничена представа за нуждите на езиковата политика в настоящата европейска многоезична среда. От тази гледна точка Сметната палата оценява целесъобразността на общите цели и препоръки на Европейската стратегия за многоезичието (ЕСМ). Освен това обобщаваме наличните доказателства за мерките и действията, предприети от Комисията за прилагане на ТДПИ, и когато е възможно, представяме данни за техните предимства и недостатъци.

Съдържание

- 1 СПИ и езикова политика на ЕС 9
 - 1.1 Цели на СПИ 9
 - 1.2 Определение на разходите, ползите и целесъобразността на ТДПИ 13
- 2 Многоезичният европейски контекст 18
 - 2.1 Многоезична икономика 19
 - 2.1.1 Езиковите умения като форма на човешкия капитал 19
 - 2.1.1.1 Разлики в доходите 19
 - 2.1.1.2 Равнища на социалните резултати 22
 - 2.1.1.3 Възможност за заетост 22
 - 2.1.2 Приносът на езиците към БВП и търговията 23
 - 2.1.3 Езикова политика и иновации 24
 - 2.2 Многоезично общество 25
 - 2.2.1 Мобилност, включване и формула „Майчин език + 2“ 26
 - 2.2.2 Интеграция на мигрантите 32
 - 2.3 Многоезични институции 32
 - 2.3.1 Ефективност и справедливост на езиковия режим на ЕС 32
 - 2.3.2 Европейско езиково многообразие след излизането на Обединеното кралство от ЕС 36
- 3 Изпълнение на СПИ 38
 - 3.1 Социално сближаване, межкултурен диалог и европейска интеграция 39
 - 3.2 Учене на езици през целия живот 40
 - 3.3 Работоспособност и конкурентоспособност 43
 - 3.4 Насърчаване на езиковото многообразие чрез превод 45
 - 3.5 Външното измерение на многоезичието 47
- 4 Заключение 51
- 5 Препратки 55
- 6 Приложения 61
 - 6.1 Образователни нива съгласно ISCED/ISCED 2011 61
 - 6.2 Съответствия между нивата по ISCED от 2011 г. и ISCED 1997 г. 61
 - 6.3 Умения на английски език сред гражданите на ЕС на възраст 15 и повече години, 2012 г. 62

6.4 Класове за езиково изключване в 25 страни от ЕС, пребиваващи на възраст 25 —64 години, 2013 г. 63

Списък на съкращенията:

AES Проучване на образованието за възрастни = Проучване на образованието за възрастни

ADR Абсолютен (езиков) процент на лишаване от избирателни права = Абсолютенпроцент на изключване на езикови права

Крити Карибски научноизследователски институт за писмени и устни преводи = Карибски институт за писмени и устни преводи

Обща референтна рамка на ОЕРР за езиците = Обща референтна рамка за езиците (европейска)

EILC Интензивни езикови курсове по програма „Еразъм„= интензивни езикови курсове по „Еразъм“

EMCI European Masters in Conference Interpreting = European Master in Conference Interpretation (Европейска магистърска степен по конферентен превод)

EMT Европейска магистърска степен по писмен превод = Европейска магистърска степен по писмен превод

Европейска патентна конвенция = Европейска патентна конвенция

Европейско патентно ведомство = Европейско патентно ведомство

ЕСФ Европейски социален фонд = Европейски социален фонд

Европейска стратегия за многоезичието на ЕС = Европейска стратегия за многоезичието

ЕДС Европейска доброволческа служба = Европейска доброволческа служба

Седма рамкова програма за научни изследвания и технологично развитие = Седма рамкова програма за научни изследвания и технологично развитие

Международна годишна среща на IAMLADP относно езиковите договорености,

Документация и публикации = Годишна международна среща по езикови договорености

Интерактивна терминология на IATE за Европа = Интерактивна терминология за Европа

Права върху интелектуална собственост = права върху интелектуална собственост

ISCED International Standard Classification of Education = International Classification Type of Education (ISCED) (Международна стандартна класификация на образованието (ISCED))

LILAMA езикова политика за пазара на труда = езикова политика за пазара на труда

Уеб платформа на LindWeb Language Industry: езикова индустрия Уеб Платформа

Програма „Учене през целия живот„= Програма „Учене през целия живот“

Езикова политика на LPP и езикова политика за планиране и планиране

Онлайн езикова поддръжка на OLS = Онлайн езикова поддръжка

MT@EC Машинен превод за публичните администрации = машинен превод за публичните администрации

Pimlico Насърчаване, изпълнение, картографиране на езикови и межкултурни комуникационни стратегии в организации и компании = насърчаване, изпълнение, картографиране на езикови и межкултурни комуникационни стратегии в организации и предприятия

RDR Относителна (езикова) степен на лишаване от избирателни права =относителен процент на изключителниправа (езиков)

Малки и средни предприятия = малки и средни предприятия (МСП)

Voll Професионално ориентирано езиково обучение = професионално ориентирано езиково обучение

VTS Visiting Translator Scheme = гост-преводаческа програма.

Индекс на таблиците

Таблица 1: разлики в доходите в Швейцария (мъже). Процентни резултати 20

Таблица 2: награди за езикови умения в различни европейски страни. Процентни резултати 21

Таблица 3: Социална норма на възвръщаемост от преподаването на чужди езици в Швейцария (мъже) 22

Таблица 4: Европейски граждани, които заявяват, че могат да водят разговор на поне два езика, различни от майчиния си език. Процентни резултати 27

Таблица 5: процент на езиково изключване в ЕС. Процентни резултати 34

Таблица 6: процент на езиково изключване в ЕС след излизането на Обединеното кралство от ЕС. Процентни резултати. 37

Таблица 7: Обобщение на дейностите на Европейската комисия за прилагане на СПИ 49

Индекс на илюстрациите

Фигура 1: Критерии за оценка и цикъл на политиката 15

Фигура 2: процент на учениците, изучаващи поне два чужди езика в ЕС, 2000—2010 г. (източник: Европейска комисия, 2012с:39) 28

Илюстрация 3: процент на учениците, които учат английски, френски и немски език на ниво 3 по ISCED/ISCED (общо средно образование = средно образование), 2005—2010 г., източник: Европейска комисия (2012 г. в: 40) 30

Общо резюме

Контекст и цели:

Европейската стратегия за многоезичието (ЕМС) има три общи социално-икономически цели: насърчаване на трудовата мобилност в рамките на единния пазар, пригодността за заетост и растежа в Европа, укрепване на социалното сближаване, интегриране на мигрантите в межкултурния диалог и управление на многоезиковата комуникация по ефективен и приобщаващ начин в наднационална демокрация. Насърчаването на изучаването на езици през целия живот и подпомагането на писмения и устния превод са начини за постигане на тези цели. Настоящият доклад предоставя обща оценка на целесъобразността на ТДПИ. Разглеждаме връзката между целите на стратегията и проблемите, които СПИ трябва да реши.

Тази оценка се извършва в светлината на емпиричните и теоретичните резултати на академичната литература по езикова икономика. Тези резултати дават обща, но ограничена представа за нуждите на езиковата политика в настоящата многоезична европейска среда. Във връзка с това Сметната палата оценява целесъобразността на общите цели и препоръки на СПИ. Ако дадена политика не е от значение, няма вероятност тя да донесе ползи за обществото. И накрая, в настоящия доклад се разглеждат действията на Комисията за прилагане на ТДПИ. Докладът обобщава наличните доказателства за такива действия и, когато е възможно, представя данни за техните предимства и недостатъци. Тази дискусия подчертава целите, които потенциално могат да изискват по-голяма подкрепа, както и вида на данните и информацията, необходими за подобряване на мониторинга на изпълнението на СПИ.

Резултати:

Първата обща цел на СПИ е да насърчава трудовата мобилност в рамките на единния пазар, пригодността за заетост и растежа в Европа. Емпиричните изследвания в различните държави показват, че чуждоезиковите умения носят икономически ползи за хората по отношение на положителните разлики в доходите. Много добри езикови умения се възнаграждат по-ясно от ограничените езикови умения. Английският език има безспорна икономическа стойност на европейския пазар на труда, но не е единственият езиков актив, в който да се инвестира; в някои случаи уменията на други езици могат да бъдат възнаградени по-добре от английския. Това показва значението на преподаването и ученето на повече от един чужд език, следвайки препоръките на Европейския съвет, обобщени във формулата „майчин език + два чужди езика“ ($MT+2 = LM+2$). Положителните равнища на социална рентабилност при преподаването на чужди езици показват, че изучаването на езици е ценна инвестиция за обществото като цяло. Въпреки че значението на чуждоезиковите умения за пригодността за заетост е подчертано в различни документи на ЕС, емпиричните доказателства в подкрепа на това твърдение все още са прибързани. Някои проучвания показват, че езиковите умения допринасят за brutния вътрешен продукт (БВП), но за съжаление нито едно от тези проучвания не засяга държавите от ЕС. Владееенето на езика или езиците на приемащата държава има положителен ефект върху трудовите доходи и пригодността за заетост на мигрантите. Наличието на един или повече общи езици значително увеличава търговските потоци между държавите. Що се отнася до връзката между езиковите и технологичните иновации, беше доказано, че езиковата политика оказва въздействие

върху разпределението на разходите, направени отиновативните дружества за защита на правата върху интелектуалната собственост, по-специално на патентите.

Подкрепата за изучаването на езици с цел насърчаване на вътрешноевропейската мобилност и насърчаване на приобщаването в приемащата държава е цел на СПИ. Емпиричните доказателства потвърждават твърдението, че изучаването на езици улеснява мобилността. Говоренето на езика на приемащата държава увеличава миграцията към тази страна почти с пет. Освен това изучаването на официалния език на приемащата държава може да улесни приобщаването. Добрите и много добри чуждоезикови умения обаче все още не са норма в ЕС. Само една четвърт от европейските граждани заявяват, че могат да говорят поне два чужди езика. Този процент е останал на практика постоянен между 2001 г. и 2012 г. Лекотата на английски език не е универсално „основно знание“ в Европа: едва 7 % от европейските граждани заявяват способността си да говорят английски като чужд език на много добро ниво. Междинните и елементарните нива са далеч по-широко разпространени. Най-общо казано, езиковата политика, основаваща се на формулата LM+ 2 или на насърчаването на един-единствен автомобилен език, не може да реши напрежението между мобилността и приобщаването, тъй като не решава адекватно проблема с непредвидимостта на възможностите за мобилност на физическите лица. Може да са необходими допълнителни мерки на европейско и национално равнище за насърчаване и улесняване на мобилността и приобщаването. Изучаването на език преди заминаването в чужбина и/или непосредствено след пристигането в приемащата държава следва да стане по-достъпно и по-евтино. Следва да се подкрепи предоставянето на повече многоезични обществени услуги и административни формуляри на няколко езика. Това подчертава значението на писмения и устния превод за управлението на многоезиковата комуникация в Европа.

Третата обща цел на СПИ е да насърчава многоезичието в институциите на ЕС. Многоезичието е най-ефективният езиков режим за предаване на информация на гражданите на ЕС. Процентът на хората, които биха били изключени, ако английският беше единственият официален език в ЕС, би бил в диапазона 45—80 % в зависимост от използваните показатели и данни. Триезична политика, основана на английски, френски и немски език, би изключила 26—50 % от пълнолетните лица, пребиваващи в ЕС. Процентът на изключените хора е значително по-висок в Южна и Източна Европа. Освен това хората в неравностойно икономическо и социално положение са по-малко склонни да говорят чужди езици и поради това рискуват да бъдат засегнати, ако ЕС престане да използва техния майчин език или техния език в началното образование. От тази гледна точка многоезичието допринася за социалното сближаване. Следва да се отбележи, че не само общото намаляване на броя на езиците би довело до изключване; дори намаляването на настоящите области на използване на официалния език има подобен ефект (напр. на уебстраниците на Европейската комисия). Процентът на езиково изключване, свързан с едноезичната и/или триезичната политика, ще се увеличи след оттеглянето на Обединеното кралство от ЕС. Това подчертава значението на многоезичния подход към външната комуникация на ЕС.

В заключение по този въпрос трите цели, определени в СПИ, очевидно са подходящи, тъй като са в съответствие с проблемите, пред които трябва да се изправи стратегията. Ето защо СПИ следва да носи различни ползи за гражданите

на ЕС и за европейската икономика. Може да се направи повече, за да се намали напрежението между мобилността и приобщаването.

Във втората част на настоящия доклад се анализират мерките, приети от Комисията за прилагане на ТДПИ. Съществуват три вида такива мерки. Първата е да се съберат много полезни данни за чуждоезиковите умения на учениците и студентите (напр. първото европейско проучване на езиковите умения) и данни за езиковите умения на възрастните (напр. проучване на Евробарометър и проучване на образованието за възрастни). Вторият набор от инициативи е публикуването на документи, уебсайтове и доклади, насочени към повишаване на осведомеността за ползите от езиковото многообразие и изучаването на езици в обществото и икономиката. Липсата на ясни показатели за резултатите обаче ни пречи да оценим окончателните ефекти и обхвата на тези инициативи. Третият вид мерки се състои от пряка финансова подкрепа за изучаването на езици чрез Програмата за учене през целия живот и Европейския социален фонд. Програмата „Учение през целия живот“ финансира различни проекти, свързани с изучаването на езици, но липсата на ясни показатели за резултатите не позволява да се направи оценка на ефективността и разходната ефективност на тези проекти. Европейският социален фонд е използван за езиково обучение, насочено към подобряване на пригодността за заетост и интеграцията на имигрантите, но не е публикувано точно изчисление, което да определя размера на инвестираното за тази цел финансиране и да оценява постигнатите резултати. Предприети са малко инициативи за насърчаване на външното измерение на многоезичието.

Като цяло информацията относно разходите и ефективността на програмите на ЕС и действията за постигане на съответствие със СПИ не е пълна. Показателите за оценка на резултатите от езиковата политика следва да бъдат определени по-ясно. Следва да се обърне повече внимание на оценката на окончателните ефекти от програмите, насочени към подобряване на езиковите умения на студентите и възрастните. Следва да се обърне голямо внимание на съгласуваността между СПИ и другите политики на ЕС, които биха могли да окажат въздействие върху езиковото многообразие и прилагането на формулата LM+ 2, по-специално във висшето образование.

1 MES и езиковата политика на ЕС

Основни резултати:

- „Златната епоха“ на многоезичието е периодът 2007—2010 г. След 2014 г. многоезичието не беше един от приоритетите на Комисията.
- Настоящата липса на внимание към многоезичието не е оправдана.
- Европейската стратегия за многоезичието (ESMS) има три основни социално-икономически цели: 1) укрепване на социалното сближаване, интегриране на мигрантите и междукултурния диалог, 2) насърчаване на трудовата мобилност на единния пазар, пригодността за заетост и растежа в Европа, 3) управление на многоезиковата комуникация в наднационална демокрация по ефективен и приобщаващ начин.
- Насърчаването на изучаването на езици през целия живот и подпомагането на писмения и устния превод са оперативни цели за постигане на общите цели.

1.1 Цели на СПИ

Резолюцията на Европейския съвет относно Европейска стратегия за многоезичието SEM (Съвет на Европейския съюз 2008 г. б) е един от документите, публикувани от ЕС в областта на общата европейска езикова политика. Поради това ТДПИ не може да бъде проучено изолирано. Съществуват два вида съответни документи, които съответстват на целите на настоящия документ и които са:

официални документи, определящи общата езикова политика на ЕС, като резолюции на Съвета, съобщения на Комисията или резолюции на Европейския парламент. Тези документи обхващат четири области. Първата област е образованието, особено изучаването на езици и преподаването. Втората област се отнася до ролята и значението на езиците за приобщаване, социално сближаване, междукултурен диалог, европейско гражданство и езикова демокрация. Трето, различни документи разглеждат въздействието на езиковите умения върху мобилността на физическите лица, тяхната пригодност за заетост и конкурентоспособността на предприятията. Четвъртата област на политиката, която стана по-скоро незначителна след 2000 г., се отнася до подкрепата за малцинствените езици.

доклади или проучвания, изготвени от външни експерти по няколко аспекта на езиковата политика на ЕС.

Освен това съществуват различни официални документи, доклади или проучвания, които косвено или случайно посочват езиците или езиковата политика като аспект на други теми, като например интеграцията на възрастните мигранти и техните деца, създаването на европейски патент с централизиран ефект и висшето образование. Няма да вземаме предвид въпросите, свързани с езиковите проблеми, внесени в Европейския парламент, решенията на Съда на Европейския съюз или на Европейския омбудсман по езикови проблеми и документи, свързани с вътрешните характеристики на езиковата политика на ЕС, като например разпоредбите, определящи неговия езиков режим (напр. Регламент 1/58). Наличността на публикуваните документи е важна (вж. Gazzola 2016, в пресата за преглед).

Например между 1981 г. и 2015 г. институциите и органите на ЕС публикуваха около 100 документа, принадлежащи към групата (а), докато между 1996 г. и 2015 г. ЕС публикува 70 публикации на групата (б). Не е нито възможно, нито уместно да се предостави резюме на тези документи в настоящата информационна бележка. Въпреки това е необходимо да се споменат няколко, за да се постави в контекст резолюцията на Съвета относно СПИ и да се представи общата рамка на европейската езикова политика.

Златната епоха на многоезичието вероятно е била периодът 2007—2010 г. По това време Комисията имаше пълноправен комисар по многоезичието (г-н Орбан). През този период бяха публикувани различни важни документи за политиката, включително ТДПИ. Наред с другото, следва да споменем съобщението на Комисията *„Многоезичието: предимство за Европа и споделен ангажимент“* (Европейска комисия, 2008 г.) и *резолюция на Европейския парламент* от 24 март 2009 г. относно многоезичието (Европейски парламент 2008 г.). Разбира се, това не означава, че преди 2007 г. не е обърнато внимание на езиковото многообразие. Преди 2007 г. многоезичието беше изрична област на политиката на европейския комисар по въпросите на образованието, културата и многоезичието (провеждана от г-н Figel между 2004 г. и 2007 г.) и важен въпрос в дневния ред на комисаря по въпросите на образованието, културата, младежта, медиите и спорта (провеждан от г-жа Рединг между 1999 г. и 2004 г.). Между 1999 г. и 2007 г. бяха публикувани различни важни политически документи относно изучаването на езици, например съобщението на Комисията за *насърчаване на изучаването на езици и езиковото многообразие. План за действие 2004—2006 г.* (2003 г.), *„новарамкова стратегия за многоезичието, на Комисията (2005 г.) изключенията на Европейския съвет*, проведен в Барселона през 2002 г., когато Съветът препоръча на държавите членки да преподават на учениците поне два чужди езика в допълнение към техния майчин език (тази формула понякога се нарича „майчин език + 2“ или LM+ 2). Заслужава да се спомене организацията на *Европейската година на езиците* през 2001 г. След 2010 г. обаче многоезичието беше реинтегрирано в портфейла „Образование и култура“ (на г-жа Василиу) и в крайна сметка изчезна през 2014 г., когато Комисията, ръководена от г-н Юнкер, встъпи в длъжност. Накратко, десетилетието от 2000 г. до 2010 г. беше време, когато езиковото многообразие и многоезичието бяха много по-видими, отколкото днес. Това обаче не означава, че многоезичието и езиковата политика са по-малко важни и актуални в днешна Европа, отколкото в миналото, точно обратното. Ще се върна на този въпрос в заключенията.

SEM призовава държавите членки и Комисията да предприемат три вида действия. Такива действия понякога се споменават в други официални документи. Първият е **засилването на изучаването на езици** през целия живот (точка 2 от SEM). Това означава инвестиране на повече ресурси в преподаването на езици на всички равнища на образование (т.е. задължително, професионално и висшеобразование), подобряване на възможностите за езиково обучение във формален, неформален и неформален контекст, подкрепа за обучението на преподавателите по езици и включване на преподавателите по езици в международен обмен. В академичната литература за езиковата политика и планиране (LPP = PPL) това се определя като планиране на придобиването (вж. Hornberger 2006).

В точка 5 от СПИ Съветът приканва Комисията и държавите членки да **популяризират езиците на ЕС по света**. За тази цел Съветът препоръчва да се засили сътрудничеството между културните институции в държавите членки и да се засили сътрудничеството с организациите, работещи в областта на изучаването на езици и културното и езиковото многообразие. В LPP = PPL това се нарича *държавно планиране*.

Накрая, Съветът подчертава **значението на преводаческия сектор** и насърчава действия в подкрепа на превода на текстове и филми, обучението на преводачите и разработването на многоезични терминологични бази данни и езикови технологии¹.

Целта на настоящия информационен документ не е да се обсъждат трите действия, които току-що бяха представени, или не по същество. По-скоро се съсредоточаваме върху **трите имплицитни или изрични общи цели на ТДПИ**. Насърчаването на изучаването на езици през целия живот и подпомагането на преводаческия сектор не са крайните цели на СПИ. Това са предпоставки за постигане на други общи социално-икономически цели, а именно:

1. Укрепване на социалното сближаване, интеграцията на мигрантите и межкултурния диалог (точка 1 от SEM)
2. Насърчаване на трудовата мобилност в рамките на единния пазар, пригодността за заетост и растежа в Европа (точка 3 от SEM);
3. ефективно и приобщаващо управление на многоезиковата комуникация в наднационална демокрация (окончателни препоръки към Комисията).

СПИ следва да се оценява в светлината на тези три общи цели.

Първата цел на СПИ е да насърчава многоезичието с цел „укрепване на социалното сближаване, межкултурния диалог и европейската интеграция“. Тези понятия не са официално определени нито в ТДПИ, нито в съобщението на Комисията *"Многоезичие: преимущество за Европа и общ ангажимент"* (Европейска комисия, 2008 г. д). Ето защо в този член приемаме следните работни определения².

Социалното приобщаване може да бъде определено като процес, чрез който хората, пребиваващи на дадена територия, независимо от социално-културния им произход, могат да реализират пълния си потенциал в живота. Политиките за насърчаване на равния достъп до обществени услуги и действията, които дават възможност на гражданите да участват в процесите на вземане на решения, засягащи техния живот, са примери за усилия за подобряване на социалното приобщаване. *Социалното сближаване* е съседно понятие, което може да бъде определено като характеристика на общество, в което всички групи имат чувство за принадлежност, участие, приобщаване, признание и легитимност. Съветът на Европа

1 В раздел 3.4 ще бъдат разгледани подробно различни примеризапрограми или бази данни като „Творческа Европа“, интерактивният терминологичен за Европа (IATE) и системата за машинен превод за публичните администрации.

2 Определенията за социално приобщаване и сближаване са адаптирани от Отдела на ООН за социална политика и развитие <http://undesadspd.org/socialintegration/definition.aspx>

определя *межкултурния диалог* като „открит и уважителен обмен на мнения между лица и групи, принадлежащи към различни култури, което води до по-задълбочено разбиране на цялостното възприятие за другия“³. Въпреки че няма формално определение за *европейска интеграция*, можем да тълкуваме този термин като динамичен процес, чрез който ЕС постепенно се развива като политическа единица. Той се позовава на частичните взаимозависимости, които постепенно се разширяват от икономиката към политическите сфери.

Тези определения са твърде общи и твърде неясни, за да се тълкуват като конкретни цели на политиката и следва да бъдат по-добре уточнени (ще разгледаме отново този аспект в заключенията). Ето защо в този член се съсредоточаваме върху конкретното тълкуване на тези понятия, които се появяват в СПИ и други официални декларации относно многоезичието, като *заключенията на Съвета от 22 май 2008 г. относно многоезичието* (Съвет на Европейския съюз 2008а) и *резолуцията на Европейския парламент от 24 март 2009 г. относно многоезичието* (Европейски парламент 2008 г.).

Укрепването на социалното сближаване, межкултурния диалог и европейската интеграция може да означава различни неща. Първо, езиковата интеграция на възрастните мигранти и техните деца със сигурност е една от изричните цели на СПИ (вж. също *Зелената книга за миграцията, публикувана от Европейската комисия през 2008 г.б*). Това не означава, че интеграцията не следва да позволява на мигрантите да запазят езика или езиците на своята държава на произход. Второ, придобиването на чуждоезикови умения следва да бъде възможно и достъпно за всеки в обществото. С други думи, езиковите умения не трябва да бъдат прерогатив на елита. Чуждоезиковите умения и езиковата интеграция следва да спомогнат да се избегне появата на „паралелни общности“, разделени (или дори отделени) от езиковите бариери в рамките на дадено общество. Това се отнася не само за мигрантите, но и за гражданите на ЕС, които се движат в чужбина. Езиковите умения улесняват межкултурния диалог, тъй като повишават способността на гражданите на ЕС да разбират културата на други европейци (и мигранти) и по този начин допринасят за европейската интеграция.

Втората обща цел на СПИ е да „насърчава трудовата мобилност в рамките на единния пазар, пригодността за заетост и растежа в Европа“. Мобилността е термин, който се отнася до различни явления: *имиграция* (чуждестранни граждани, влизащи в страната), *емиграция* (граждани, напускащи страната), *връщане на миграцията* (граждани, които се завръщат в страната) и *циркулярна миграция* (граждани, движещи се в двете посоки между страните)" (Vandenbrande 2006:9). Тази цел също е много обща, но е относително по-лесна за определяне и измерване от първата. Следва да се отбележи, че втората обща цел е станала преобладаваща в дискурса на ЕС относно многоезичието през последните 15 години. От началото на 21-ви век изказванията на ЕС относно изучаването на чужди езици все повече са свързани с постигането на общите социално-икономически цели на ЕС, определени в *Лисабонската програма 2000-2010 г. и в програмата „Европа 2020“* (Кшижановски и Водак, 2011 г.)⁴.

3 Вж. http://www.coe.int/t/dg4/intercultural/concept_EN.asp#P30_3374

4 Лисабонската програма беше план, разработен от Европейската комисия, за да направи ЕС „най-конкурентоспособната и динамична икономика, основана на знанието в света, способна на устойчив икономически растеж с по-добри и повече работни места и по-голямо социално сближаване преди 2010 г.“. „Европа 2020“ е 10-годишна стратегия за „интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“ с по-добра координация на националните и европейските политики.

Това не означава, че културните или когнитивните аспекти на изучаването на езици са били пренебрегнати. По-скоро обхватът на езиковата политика на ЕС е разширен. Чуждоезиковите умения все повече се разглеждат като форма на човешки капитал, която може да донесе икономически ползи за гражданите, предприятията и икономиката като цяло. В Комисията *"Многоезичието: предимство за Европа и общ ангажимент"* (Европейска комисия 2008 г.), например езиковите умения са представени като вид капацитет, който допринася за икономическия просперитет, актив, който повишава конкурентоспособността на европейските предприятия, и форма на човешки капитал, която може да окаже положително въздействие върху пригодността за заетост на гражданите. В съобщението на Комисията *"Нова стратегическа рамка за многоезичието"* (Европейска комисия 2005 г.) подобряването на европейските чуждоезикови умения е изрично свързано с една от основните цели на европейския проект, а именно постигането на пълна икономическа интеграция. В този документ Комисията твърди, че "за да бъде ефективен единният пазар, Съюзът се нуждае от по-мобилна работна сила. Уменията на няколко езика увеличават възможностите на пазара на труда".

В *заклученията на Съвета относно езиковите умения за подобряване на мобилността* (Съвет на Европейския съюз 2010 г.) езиковите компетентности са описани като "ключов компонент на конкурентоспособна икономика, основана на знанието. Владееенето на чужди езици е жизненоважна компетентност за всички граждани на ЕС, която им позволява да се възползват както от икономическите, така и от социалните ползи от свободното движение в рамките на Съюза". В неотдавнашно съобщение на Комисията *"Преосмисляне на образованието: инвестиране в умения за подобряване на социално-икономическите резултати"* (Европейска комисия 2012 г., Европейска комисия, 2012 г.), езиковите умения са описани като „по-важни за повишаване на пригодността за заетост и мобилността на младите хора“; освен това "ниските езикови умения са основна пречка пред свободното движение на работници. Предприятията се нуждаят и от езиковите умения, необходими, за да работят на световния пазар. Съществуват солидни икономически причини за подобни твърдения. Това ще бъде разгледано по-подробно в следващия раздел.

Третата цел на СПИ се отнася до управлението на многоезиковата комуникация в институциите на ЕС. Съветът приканва Комисията да обърне „специално внимание на предоставянето на информация на всички официални езици и насърчаването на многоезичието на уебсайтовете на Комисията“. Тази препоръка отразява гореспоменатата препоръка на Европейския парламент (2008 г.), в която Парламентът подчертава „необходимостта от признаване на равнопоставеността между официалните езици на ЕС във всички аспекти на публичната дейност,, както и *заклученията на Съвета от 2008 г. (2008а)*, в които се подчертава, че "езиковото многообразие на Европа следва да бъде запазено и равнопоставеността между езиците да се зачита напълно. Институциите на ЕС следва да играят ключова роля за постигането на тези цели". Акцентът в СПИ върху стойността на писмения и устния превод и върху значението на езиковата индустрия е отчасти свързан с подкрепата на Съвета за многоезичието в институциите на ЕС. Всъщност ЕС е най-големият работодател на писмени и устни преводачи в света.

1.2 Определяне на разходите, ползите и целесъобразността на ТДПИ

Като цяло публичната политика се определя като "серия от преднамерено съгласувани решения или дейности, взети или извършвани от различни публични и понякога частни участници, чиито ресурси, институционални връзки и интереси се различават, с цел целенасочено решаване на проблем, който е политически определен като колективен по характер. Тази група решения и дейности води до формализирани действия с повече или по-малко рестриктивен характер, които често имат за цел да променят поведението на социалните групи (физически лица), за които се предполага, че са в основата на или са способни да разрешат колективния проблем, който трябва да бъде решен (целеви групи) в интерес на социалната група, която страда от отрицателните последици от въпросния проблем (крайни бенефициери)" (Кноерфел et al. 2007:24).

Езиковите политики могат да се характеризират като особен вид обществена политика, която в крайна сметка се стреми да промени езиковото поведение на дадено целево население (vior Grin 2003, Gazzola 2014 за обсъждане). По-конкретно, езиковата политика е съвкупност от мерки, които обикновено се предприемат от държавата, регионалните и местните органи, за да повлияят, изрично или косвено, върху корпуса, статута и придобиването на един или повече езици. Както е показано в предходния раздел, някои от мерките или действията, предложени в СПИ, могат да се разглеждат като форма на статус и планиране на придобиването. Например насърчаването на изучаването на езици през целия живот има за цел да промени поведението на хората чрез повишаване на езиковите им умения.

Тъй като изучаването на езици през целия живот и преводът са имплицитно представени като средство за постигане на други общи социално-икономически цели на ЕС, оценката на ползите и недостатъците (или „ползите„и „разходите“) от СПИ, както и на неговото разпределение, следва да се извършва в съответствие с тези общи цели. Преди да се обсъди как могат да се характеризират ползите и недостатъците на ТДПИ, е необходимо да се припомнят някои важни определения.

Разработването и изпълнението на публичните политики често се представят като цикъл (или „цикъл на политиката“), чиито етапи могат да бъдат обобщени, както следва⁵:

а. появата и възприемането на обществен проблем, който трябва да бъде решен (напр. липса на подходящи езикови умения на пазара на труда, езикови бариери, които възпрепятстват мобилността),

б. разбиране и определяне на проблема,

в. формулиране и сравняване на възможни решения или алтернативни планове за действие (напр. алтернативни начини за насърчаване на езиковото обучение за възрастни),

г. избор на решение,

д. изпълнение,

е. Продукти и резултати

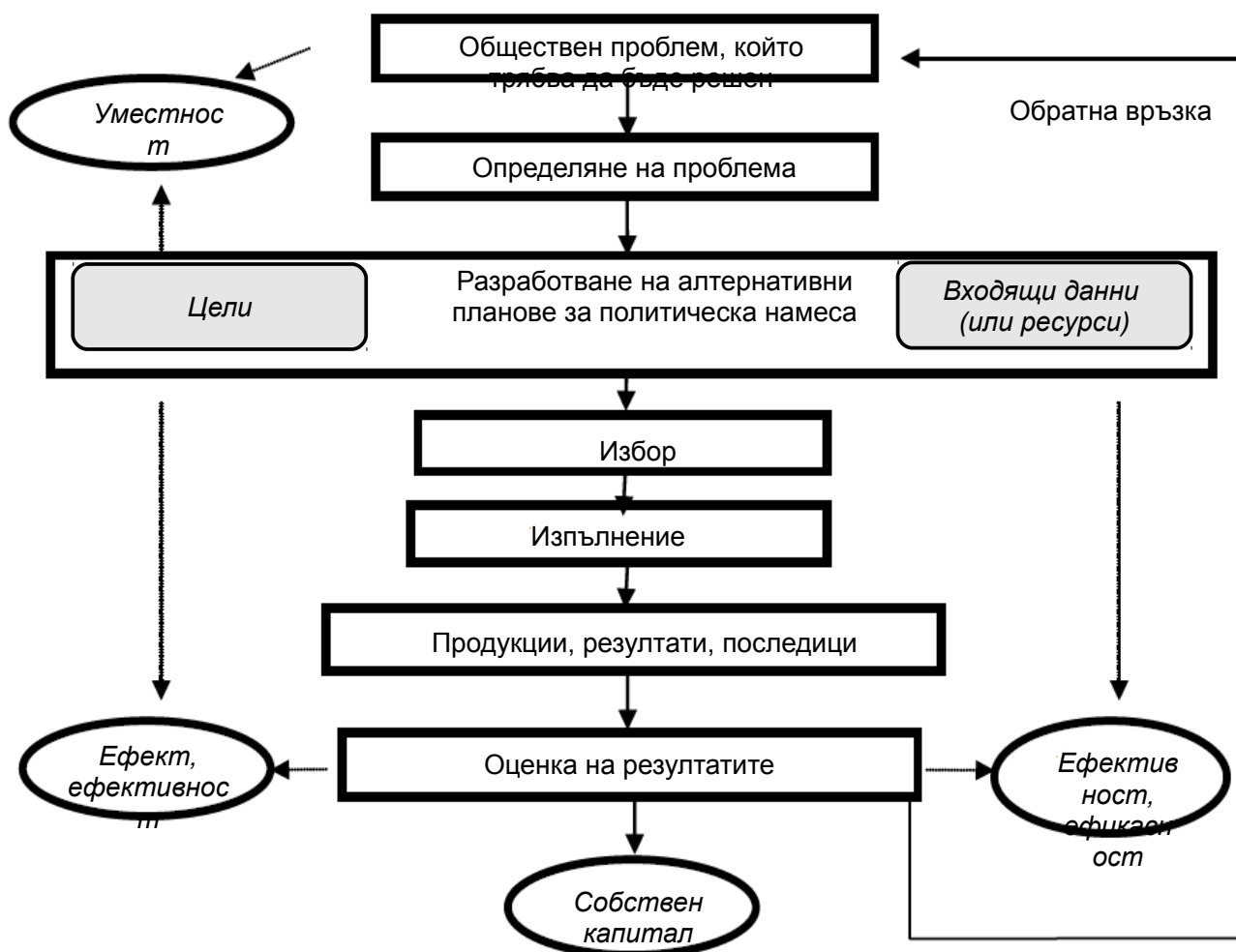
ж. Оценка на резултатите

5 Вж. Gazzola (2014а: 53—54, цитирайки Кноерфел et al. 2007 г.) за обсъждане.

з.и) -(повторно)поява и възприемане на даден проблем.

Оценката на обществения ред се извършва въз основа на различни критерии. Най-важните критерии са: *уместност, ефективност, ефикасност* (често тълкувани като разходна ефективност в приложните изследвания) и *справедливост*. **Уместността** се отнася до оценката на целесъобразността на изричните цели на политиката по отношение на проблемите, за които се предполага, че трябва да бъдат решени. Оценката на **ефективността** на дадена политика означава изясняване на степента, в която са постигнати целите. Оценката на ефективността изисква задълбочен преглед на целите, които трябва да бъдат постигнати, анализ на причинно-следствената връзка между политиката и нейните крайни цели и измерване на резултатите от политиките (вж. по-долу). Оценката на **ефикасността** (= ефективността в смисъл на разходна ефективност) на различните политики означава обвързване на мобилизираните ресурси с постигнатите резултати. При анализа на политиката оценката на **справедливостта** включва определяне на това кой губи, кой печели и (ако е възможно) колко и как разходите за алтернативни политики се поделят между отделните лица и групите.

Следователно няма специфично етично съдържание в техническата концепция за „собствен капитал“ в анализа на политиката (напр. Just, HUETH и Schmitz 2004) и следователно справедливостта на езиковите политики може да бъде взета предвид от гледна точка на разпространението на алтернативните езикови политики върху съответните участници. На фигура 1 са обобщени основните етапи от цикъла на политиката. Овалните мехурчета представляват критериите за оценка.

Източник: Гацола (2014а 53—54)

Илюстрация 1: Критерии за оценка и цикъл на политиката

Входящите ресурси (или ресурсите) на дадена политика се определят като всички финансови, човешки, материални, организационни и регулаторни ресурси, мобилизирани за осъществяването на дадена интервенция. **Разходите** се изчисляват въз основа на мобилизираните ресурси. **Резултатите** от дадена политика са прякото въздействие на политиката, т.е. това, което се финансира и постига чрез ресурсите, отпуснати за нея. С други думи, резултатите са всичко, което се получава в замяна на публични разходи (някои конкретни примери са представени в следващите раздели). Резултатите (или **крайните продукти** или **последците**) са окончателните ефекти на дадена политика по отношение на променливите, върху които човек желае да повлияе (напр. насърчаване на пригодността за заетост чрез изучаване на езици). В анализа на разходите и ползите ползите (или ползите) от дадена политика трябва да се измерват в парично изражение. Въпреки това определянето и изчисляването на ползите от езиковите политики е тежка задача поради методологически и епистемологични трудности, дължащи се на сложния характер на езика, който далеч не е разрешен (вж. Grin 2003 за обсъждане). Следва да се отбележи, че ползите от езиковите политики не се ограничават само до **пазарната** стойност на езиките, но и до тяхната **недобра или символична стойност** (за обсъждане вж. Grin и Vaillancourt 1997). Езиковите умения, придобити в рамките на професионалното обучение, например могат да се

използват на работното място и да носят икономически ползи за отделните хора. Те обаче могат също така да подобрят межкултурния диалог между хора с различен национален произход. При оценката на езиковите политики **ползите или ползите** се определят като положителното въздействие на дадена политика върху участниците, пряко засегнати от самата политика. В някои случаи тези обезщетения могат да бъдат количествено определени в парично изражение, като например увеличени разлики в доходите за двуезичните работници, които са завършили езиково обучение, докато в други случаи трябва да се използват други непарични мерни единици. Следователно при оценката на езиковите политики са необходими опростявания (напр. „броят на безработните лица, които намират работа поради езикови умения, придобити по време на професионалното обучение, и „процентът на гражданите на ЕС, които разбират официалните езици на ЕС“). Някои примери ще бъдат представени в следващите раздели.

Стандартният модел за оценка, представен на фигура 1, обаче се прилага само до известна степен за ТДПИ. SEM всъщност поставя много общи цели в много различни области на политиката, като например пазара на труда, социалното приобщаване и гражданството. За да оценят предимствата и недостатъците на СПИ в една област с поставен акцент, създателите на политики следва да уточнят целите по-подробно и да изяснят логическата верига, свързваща инвестираните ресурси с очакваните резултати. Това би било твърде конкретно за резолюция (на Комисията), разбира се, но не и за отделни планове за изпълнение. Освен това ползите следва да бъдат определени и идентифицирани чрез набор от показатели за резултатите и още по-важно следва да се предоставят адекватни и надеждни данни. Доколкото ни е известно, тази информация не е налична и това, което е налично, е достатъчно само за няколко аспекта на ТДПИ. Един от възможните начини за преодоляване на тези пречки е да се ограничи обхватът на анализа и да се направи разграничение между оценката на целесъобразността на общите цели на ТДПИ и оценката на въздействието на мерките, предприети от Комисията за прилагане на ТДПИ.

Настоящият доклад е организиран в две части. Първата част предоставя цялостна оценка на релевантността на ТДПИ. Разглеждаме връзката между целите на стратегията и проблемите, които СПИ трябва да реши. Тази оценка се извършва в светлината на емпиричните и теоретичните резултати на академичната литература по езикова икономика. В настоящия доклад са представени различните резултати от научните изследвания относно предимствата и недостатъците на многоезичието в икономиката, обществото и институциите на ЕС. Тези резултати дават обща, макар и ограничена представа за нуждите на езиковата политика в настоящата многоезична европейска среда. В този контекст Сметната палата оценява целесъобразността на общите цели и препоръки на СПИ, т.е. дали СПИ предлага цели и мерки, които са от значение за решаването на някои от най-важните езикови проблеми в настоящата многоезична европейска среда. Ако дадена политика не е от значение, няма вероятност тя да донесе ползи за обществото.

Във втората част на доклада се съсредоточаваме върху действията на Комисията за прилагане на СПИ. Обобщаваме наличните доказателства за такива действия и, когато е възможно, представяме данни за техните предимства и недостатъци, като използваме опростената рамка, представена на фигура 1. Това обсъждане подчертава целите, които може да се нуждаят от допълнителна подкрепа,

както и вида на данните и информацията, необходими за подобряване на мониторинга на изпълнението на СПИ.

2 Многоезичният европейски контекст

Основни резултати:

- Като цяло чуждоезиковите умения носят икономически ползи за хората по отношение на положителните разлики в доходите. Много добри езикови умения се възнаграждават много повече от ограничениезикови познания. Английският език има безспорна икономическа стойност на европейския пазар на труда, но не е единственият актив, в който да се инвестира; в някои случаи уменията на други езици могат да бъдат по-добре възнаградени. Това подчертава значението на преподаването на повече от един чужд език в образователните системи на европейските държави.
- Положителните равнища на социална рентабилност при преподаването на чужди езици показват, че изучаването на езици е ценна инвестиция за обществото като цяло.
- Въпреки че значението на чуждоезиковите умения за пригодността за заетост е подчертано в различни документи на ЕС, емпиричните доказателства в подкрепа на това твърдение все още са недостатъчни. Въпреки това владението на езика или езиците на приемащата държава има положително въздействие върху трудовите доходи и пригодността за заетост на мигрантите.
- Някои проучвания показват, че езиковите умения допринасят за брутният вътрешен продукт (БВП), но за съжаление нито едно от тези проучвания не засяга Европейския съюз.
- Един общ официален или говорим език значително увеличава търговските потоци между държавите.
- Една езикова политика може да окаже въздействие върху разпределението на разходите, направени от европейските иновативни дружества за защита на правата върху интелектуалната собственост чрез патенти. Това може да породни опасения за справедливост по отношение на проекта за европейски патент с централизирано действие.
- Изучаването на езици улеснява мобилността. Говоренето на езика на дадена страна увеличава вероятността за миграция към тази страна с около пет пъти.
- Формулата „Майчин език плюс два чужди езика“ или популяризирането на един-единствен автомобилен език не са достатъчни за насърчаване както на вътрешноевропейската мобилност, така и на интеграцията в обществото на приемащата държава.
- Само една четвърт от европейските граждани заявяват, че могат да говорят поне два чужди езика. Този процент е останал на практика постоянен между 2001 г. и 2012 г. По-голямата част от европейците имат основно или средно ниво на владение на чужди езици. Нивото на владение на езици се очаква да се подобри в близко бъдеще, но само до известна степен.
- Едва 7 % от гражданите на ЕС заявяват способността си да говорят английски като чужд език на много добро ниво. Междинните и елементарните нива са много често срещани. Въпреки огромните инвестиции в преподаването на английски език в образователната система, в близко бъдеще не се очаква двуезичие. Владението на английски език не е универсална „основна компетентност“ в Европа.

- Необходими са по-нататъшни мерки за намаляване на напрежението между мобилността и приобщаването, т.е. възможността за ефективно изучаване на език преди заминаването в чужбина и/или непосредствено след пристигането в приемащата държава следва да стане по-лесна и по-евтина.
- Ако институциите на ЕС приемат едноезична политика, основаваща се единствено на английски език или триезичен режим, основан на английски, френски и немски език, те биха изключили голям процент от гражданите на ЕС от възможността да общуват с ЕС. Процентът на изключените хора ще бъде много висок в Южна и Източна Европа.
- Многоезичието все още е най-ефективният езиков режим сред алтернативите, които обикновено се изучават в литературата.
- Хората в неравностойно икономическо и социално положение са по-малко склонни да говорят чужди езици и следователно е по-вероятно да бъдат засегнати неблагоприятно, ако ЕС спре да използва майчиния си език или езика на началното образование. Многоезичието допринася за социалното сближаване.
- Налице е не само общо намаляване на броя на езиците, което би довело до изключване. Дори намаляването на настоящите области на използване на официалния език би имало подобни последици.
- Процентът на езиково изключване, свързан с едноезична или триезична политика, ще се увеличи след „Брексит“. Това подчертава значението на многоезичния подход за външната комуникация на ЕС.

Трите общи цели, представени в предходния раздел, се отнасят до три взаимосвързани аспекта на европейската многоезична среда, а именно икономиката, обществото и институциите на ЕС. Целта на този раздел, без да се иска да бъде изчерпателен, е да представи някои релевантни резултати от академични изследвания в областта на икономиката, които се занимават с тези теми. Това е отправна точка за раздел 4, където действията на ЕС за прилагане на СПИ се обсъждат в контекста на емпиричните доказателства, представени по-долу.

2.1 Многоезична икономика

Връзката между езиковите и икономическите променливи е в центъра на нарастващ брой академични публикации относно многоезичието (вж. Gazzola et al. 2016 за подробна библиография, вж. също Grin 2003 и Zhang and Grenier 2013 за проучвания). Някои от въпросите, разгледани в тази работа, са от значение за ТДПИ, тъй като те често припомнят икономически аргументи в подкрепа на многоезичието. Поради това е полезно да се споменат някои от най-важните резултати в тази област.

2.1.1 Езиковите умения като форма на човешкия капитал

Първата линия на научните изследвания е съсредоточена върху оценката на нетните ефекти от вторите или чуждоезиковите умения върху доходите на хората и техния професионален статус. Това означава да се прецени дали владението на език, който не е доминиращ в социално-икономическо отношение в дадена държава или регион (напр. испански във Франция), носи икономически ползи за хората. Втората линия на изследване е съсредоточена върху връзката между доходите на имигрантите и езиковите им умения на преобладаващия местен език (напр. немски за турците в Германия). В този раздел представяме някои резултати от първата проучвателна група. В раздел 2.2 се разглежда въздействието на езиковите умения върху доходите

на мигрантите.

2.1.1.1 Разлики в доходите

Езиковите умения могат да се разглеждат като форма на човешки капитал, която генерира икономически ползи за хората, тъй като те могат да повлияят на тяхната производителност и по този начин да повишат ефективността си на работното място (напр. ускоряване на покупките или продажбите и създаване на нови мрежи). Тези обезщетения обикновено се изчисляват чрез изчисляване на разликата в нетните доходи на лицата, които знаят даден език като втори или чужд език, като от друга страна, всички неща са равни (т.е. запазване на константа на всички останали съответни променливи). Оценките на разликите в доходите обикновено са резултат от иконометричен анализ на големи масиви от данни. Това дава възможност за контрол на други значими социално-икономически променливи, като професионален опит, образователно равнище и семейно положение на респондентите.

Малко на брой проучвания се занимават с разликите в доходите, свързани с чуждоезиковите умения в Европа. Основната причина за това е липсата на адекватни и надеждни данни. Този раздел представя някои резултати за различните европейски държави (не непременно в ЕС). Таблица 1 показва разликата в нетния доход за многоезичните лица в три различни езикови региона на Швейцария. Резултатите са разделени по език и ниво на владеене на езика, докладвани от респондентите. Във френскоговорящата част на страната например човек с много добри немски умения печели средно 23,2 % повече от човек без това умение, като от друга страна всички неща са равни. Разликите в доходите, свързани с основните или добрите нива на умения, са по-ниски.

Език	Езикова област	Ниво на майсторство		
		Основни	Добър	Отлично
Немски	Френско говорене	10	12,4	23,2
	Italophone	N.S.	N.S.	27,6
Френски	Немскоговорящ и	N.S.	15,1	15,5
	Italophone	N.S.	14,1	23,4
Английски език	Френско говорене	N.S.	N.S.	N.S.
	Немскоговорящ и	N.S.	19,4	25,1
	Italophone	7	N.S.	29,3
n.s. = незначителни			източник: Усмивка (1999, глава 8)	

Таблица 1: разлики в доходите в Швейцария (мъже). Процентни резултати

Di Paolo и Tansel (2015 г.) показват, че на турския пазар на труда владеенето на руски и английски като чужди езици води до положителна разлика в доходите за отделните лица (съответно 20 % и 10,7 %). Тези диференциали се увеличават с нивото на

уменията. Владееенето на френски и немски език също е положително платено, но в по-малка степен (съответно 8,4 % и 8,2 %). В Германия доброто владееене наанглийски език води до положителна разлика в доходите от около 12 % в контекст, в който се използват такива умения (Stöhr, 2015 г.); владееенето на други чужди езици се възнаграждава в няколко специализирани професии. Според оценките на Уилямс използването на втори език на работното място сехарактеризира сположителна разлика в доходите между 3 % и 5 % в различните западноевропейски страни (Уилямс, 2001 г.). Английският език е най-широко възнаграденият език в 14-те западноевропейски страни, изучавани от автора, но в някои страни използването на немски, френски и италиански език също е платено. Гинсбург и Прието (2011 г.) проучват въздействието на чуждоезиковите умения (и използването им на работното място) върху доходите на физическите лица в Австрия, Дания, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Италия, Португалия и Испания. Резултатите са представени в таблица 2. Нивото на контрол не е определено. Резултатите показват, че владееенето на английски език се възнаграждава положително на пазара на труда във всички проверени държави. В някои страни владееенето на френски и немски език също се възнаграждава положително, а понякога дори повече от владееенето на английски език.

Държава	Език		
	Английски език	Френски	Немски
Австрия	11	N.S.	/
Дания	21	N.S.	—11
Финландия	23	N.S.	N.S.
Франция	29	/	46
Германия	26	N.S.	/
Гърция	15	24	N.S.
Италия	18	21	28
Португалия	31	34	N.S.
Испания	39	49	N.S.
n.s. = незначителни		източник: Гинсбург и Прието (2011:612)	

Таблица 2: награди за езикови умения в различни европейски страни. Процентни резултати

Проучванията, споменати в този раздел, се различават в много отношения. Наборите от данни се различават както по качеството си, така и за разглеждания период. Авторите са приели различни стратегии за оценка и това може да обясни защо размерът на получените резултати варира значително. Освен това в някои статии авторът(ите) изучава(т) въздействието на езиковите познания върху доходите на физическите лица, докато в други статии изследваната променлива е използването на езика на работното място. И накрая, невинаги е възможно да се проучи въздействието върху доходите на различните нива на владееене на езици. Въпреки тези недостатъци всички **проучвания се доближават до едни и същи заключения**. Първо, **разликите в доходите, свързани с езиковите умения, не са незначителни**. Това предполага, че изучаването на чужди езици може да бъде добра инвестиция за

отделните хора. Второ, **много добрите езикови умения се възнаграждат по-осезаемо от ограничените езикови умения.** Този резултат има очевидни последици за образователната политика. Трето, **английският език има безспорна икономическа стойност на европейския пазар на труда, но не е единственият езиков актив, в който да се инвестира;** в някои случаи уменията на други езици могат да бъдат възнаградени по-добре от английския. Това подчертава значението на преподаването на повече от един чужд език в образователните системи на европейските държави в съответствие с формулата LM+ 2.

Споменатите емпирични проучвания обикновено разглеждат само западноевропейските държави и се съсредоточават върху широко разпространените езици, тъй като са налични повече данни. В резултат на това авторите изчисляват оценки за разликите в доходите, съответстващи на езиците, които хората вече знаят (обикновено защото са ги научили в училище), но **малко се знае за икономическата стойност на езиците, които (все още) се говорят малко.**

2.1.1.2 Социални цени на възвръщаемостта

Изучаването на езици може да бъде ценна инвестиция не само за отделните хора, но и за обществото като цяло. Вместо да търсим разлики в доходите за отделните хора, сега изучаваме общото ниво. Въз основа на оценките за разликите в индивидуалните доходи е възможно да се изчисли социалната норма на възвръщаемост от преподаването на чужди езици, т.е. процентът на възвръщаемост на едно евро, инвестирано в преподаване на езици за обществото като цяло. Таблица 3 показва социалната норма на възвръщаемост при преподаването на езици в Швейцария — една от малкото държави, в които има налични данни.

Език	езикова област		
	Френско говорене	Немскоговорящи	Italophone
Немски	6,5 %	н.д.	21,5 %
Френски	н.д.	10 %	11,7 %
Английски език	4,7 %	12,6 %	н.д.
п.а. = няма данни		източник: Усмивка (1999: Глава 9)	

Таблица 3: Социална норма на възвръщаемост от преподаването на чужди езици в Швейцария (мъже)

Например възвръщаемостта от инвестирането на едно евро публични средства в немското образование в италианската част на Швейцария е 21,5 %, което е доста високо в сравнение със средната възвръщаемост на безрисковия финансов капитал и дългосрочните разходи за заемане на пари на пазара. За съжаление нямаме данни за други европейски страни. Тези **данни обаче показват, че преподаването на езици може да бъде ценна инвестиция за обществото не само по културни причини, но и от икономическа гледна точка.**

2.1.1.3 Пригодност за заетост

Въпреки че значението на чуждоезиковите умения за пригодността за заетост е подчертано в различни документи на ЕС и в СПИ, все още има **малко емпирични доказателства в подкрепа на това твърдение, освен предварителните доказателства,** предоставени от Съвместния изследователски център на Комисията

(вж. Araújo et al. 2015 г.). Малко статии в академичната литература изрично разглеждат въпроса за въздействието на езиковите умения върху заетостта и като цяло в тях се проучва връзката между уменията на местния доминиращ език и възможностите за заетост на имигрантите (вж. Gazzola et al. 2016 г. за преглед).

В горепосоченото проучване на Araújo et al. (2015 г.) авторите намират положително и статистически значимо въздействие на владенето на английски език върху пригодността за заетост в Германия, Гърция, Италия, Латвия, Литва, Люксембург, Нидерландия, Португалия и Словения. Въздействието се измерва по вероятността да бъде нает, а не безработен за човек, който знае английски, за разлика от някой без това умение, всички останали неща са равни. В Кипър, Испания, Финландия и Малта *владенето* на английски език (т.е. много добри езикови умения) оказва положително въздействие върху пригодността за заетост. Владенето на френски език има положително въздействие върху пригодността за заетост в Малта, Германия, Дания и руски език в България, Латвия, Литва и Полша. Авторите обаче не предоставят оценка на степента на тези ефекти. Неотдавнашно проучване, проведено от Генерална дирекция „Трудова заетост“ на Европейската комисия, подчерта по-добре езиковите умения, които се търсят най-много на пазара на труда, като се съсредоточи върху обявленията за свободни работни места онлайн (Beadle et al. 2015 г.). Резултатите показват, че значителен процент от работодателите се нуждаят от високо ниво на чуждоезикови умения.

В Швейцария е по-малко вероятно да бъде уволнен член на многоезична работна сила, т.е. френскоговорящи жители, които знаят немски или английски език, и говорещи немски език, които знаят френски или английски език, отколкото едноезичен човек. Средно, когато цената на труда се увеличи с 5 % (т.е. трудът става по-скъп), едноезичната работна сила намалява с 8,7 %, докато многоезичната работна сила намалява само с 3,7 % (Grin et al. 2009 г.).

2.1.2 Приносът на езиците към БВП и търговията

Малко статии се отнасят до приноса на езиците към общата добавена стойност, генерирана от икономиката, т.е. към брутния вътрешен продукт (БВП). **Владенето на езици може да допринесе за създаването на добавена стойност, тъй като може да направи процесите на закупуване, производство и продажба по-ефективни.** В Швейцария чуждите или вторите езикови умения (ограничени до английски, френски и немски) допринасят за около 10 % от БВП на Швейцария, като половината от този процент се пада на английски език (Grin, Sfreddo и Vaillancourt 2010). Прогнозите за Квебек са около 3 % от БВП на провинцията.

За съжаление не съществуват данни за държавите от ЕС. Някои проучвания обаче са проведени на регионално равнище. Например неотдавнашен доклад на баското правителство в Испания показва, че икономическото въздействие на различни дейности, свързани с баския език, може да се оцени на 4,2 % от регионалния БВП на автономната област (Gobierno vasco 2016 г.). Вж. също Vane Mullarkey Ltd. (2009 г.) за Galway Gaeltacht в Ирландия.

Проучването ELAN (CILT 2006) разглежда въздействието на недостига на чуждоезикови умения върху износа на европейски дружества, като се съсредоточава върху извадка от малки и средни предприятия (МСП). Подобно проучване е проведено за Каталония в Испания (Хаген 2010 г.). McCormick (2013 г.) твърди, че като цяло съществува положителна връзка между БВП на дадена държава и средното ниво на владене на английски език в населението. Нивото на езиковите

умения се измерва чрез индекса на владеене на английски език (EPI), индикатор, разработен от международната образователна компания Education First и популяризиран в медиите. Резултатите на McCormick обаче се основават на прост статистически анализ на корелацията и не показват никакви реални причинни ефекти между ЛПС и БВП. Освен това използваните данни могат да страдат от пристрастност при самоподбора.

Последиците от наличието на общ език за търговията са проучени в различни статии (вж. наред с другото Méliitz 2008, FIDRMUC и FIDRMUC 2015, Egger и Toubal 2016, Egger и Lassman 2016 г.). **Структурата на обмена може да бъде повлияна от езика по три различни начина.** Държавите могат да споделят официален език и това обикновено показва наличието на геополитически връзки (напр. обща колониална история). Те могат да споделят майчин език в смисъл, че хората, живеещи в две различни държави, говорят същия език като майчиния си език. Това може да се разглежда като показател за културна афинитет. И накрая, държавите могат да споделят общ говорим език, обикновено език, който се учи като чужд език, което прави възможна комуникацията между хора с различни майчини езици. Резултатите показват, **чесредно един общ език (официален или говорим) увеличава търговските потоци с 44 %**(Egger и Lassmann 2012). Ефектът от общия говорим език е по-силен от ефекта на общия майчин език, но и двата са значително положителни (Egger и Lassman 2016). FIDRMUC и FIDRMUC (2015 г.) показват, че широкото владеене на езици в ЕС е важен определящ фактор за външната търговия, като английският език играе особено важна роля.

2.1.3 Езикова политика и иновации

Въздействието на езиците върху промишлените иновации все още е недостатъчно проучено. Под индустриални иновации искаме да имаме предвид технологичните иновации, защитени с права на интелектуална собственост (ПИС), като патенти, търговски марки и промишлени проекти. Въпреки че някои проучвания разглеждат въпроса за връзката между многоезичието и творчеството — а оттам и въпроса за иновациите чрез креативност — (Marsh and Hill 2009), **статииите, в които се обсъжда връзката между езиковото многообразие и индустриалните иновации, се съсредоточават върху въздействието на езиковите политики върху иновациите (за разлика от самите езици).**

Отраслите с интензивно използване на ПИС се определят като по- високи от средните стойности за ПИС на служител (включително авторското право). В ЕС отраслите с интензивно използване на ПИС осигуряват 26 % от заетостта и 39 % от БВП; само отраслите с интензивно използване на патенти представляват 13,9 % от БВП на ЕС и 10,3 % от общата заетост (ЕПВ-СХВП, 2013 г.). Европейското патентно ведомство (ЕПВ = ЕПВ), със седалище в Мюнхен, Германия, е регионален орган, издаващ патенти, чиято роля е да търси и разглежда заявки за европейски патенти от името на 38-те договарящи се държави по Европейската патентна конвенция (ЕПК). Официалните езици на ЕПВ са английски, френски и немски. ЕПВ предоставя европейския патент, т.е. гредя от национални патенти, която след това трябва да бъде валидирана в държавите, определени от патентополучателя. Процедурите за валидиране включват заплащане на такси за валидиране и подновяване и в някои случаи превод на целия патент (или на част от него, обикновено претенции) на един от официалните езици на съответната държава. По-голямата част от статиите, посветени на езиците и европейската патентна система, предоставят оценка на тези разходи за превод след предоставянето на безвъзмездни средства и обсъждат

тяхното въздействие върху подаването на заявки за патенти и броя на държавите, в които се валидират европейските патенти (вж. Van Pottelsberghe и Mejer 2010, Van Pottelsberghe и François 2009, Harhoff, Hoisl et al. 2009 г.). Резултатите показват, **ченамаляването на разходите за превод след издаването вероятно ще окаже положително въздействие върху броя на регистрираните заявления.** Gazzola (2014а, 2015 г.) разглежда разликите в разходите за превод преди издаването за европейските заявители, кандидатстващи за патент пред ЕПВ. Резултатите показват, **че общите разходи за достъп до патентни процедури за европейските заявители, чийто първи език не е нито английски, нито френски, нито немски, са най-малко с 27 % по-високи от разходите на заявителите на английски, френски или немски език.**

ЕПВ не е част от институциите или органите на ЕС и ТДПИ не разглежда въпроса за ПИС. Технологичните иновации обаче са свързани с езиковата политика на ЕС по различни начини. През 2012 г. представителите на ЕС постигнаха споразумение за създаване на европейски единен патент — или, „**европейски патент с единно действие**“. Единният патент е европейски патент, издаден от ЕПВ съгласно правилата и процедурите на СЕВ (Европейската патентна конвенция), който по искане на притежателя на патента получава единно действие за територията на участниците в единната патентна система. Понастоящем ЕС ратифицира споразумението за създаване на европейски патентен съд. Освен това все още не е ясно какъв ще бъде резултатът от референдума, проведен в Обединеното кралство на 23 юни 2016 г. относно процеса на ратификация. Достатъчно е да се отбележи, че действащите понастоящем регламенти уточняват, че единният патент ще бъде издаден на един език между английски, френски и немски и че няма да се изисква превод на претенциите на другите два езика (Съвет на Европейския съюз, 2012 г.). Тя обаче добавя, че не следва да се правдопълнителен превод, за да се придаде сила на патента⁶. **Поради това езиковият режим на единния патент ще намали разходите за превод след издаването, но няма да обърне съществуващите различия между европейските заявители в сравнение с разходите за превод, съществуващи преди предоставянето им.** Всъщност разходите за превод на заявка за патент на един от работните езици на ЕПВ следва да се възстановяват само в рамките на определен таван и само за някои категории заявители. Машинният превод може да помогне за намаляване на разходите за патентна информация, но само до известна степен. Въздействието на единния патент върху иновационните дейности все още не може да бъде оценено (за обсъждане на очакваните разходи и ползи от европейския патент с единно действие вж. Danguy и Van Pottelsberghe de la Potterie от 2011 г.). Следва да се отбележи обаче, че **изборът по отношение на броя на работните езици на институциите, органите или агенциите на ЕС и свързаните с тях разпоредби за превод може да окаже въздействие върху разпределението на разходите, направени от европейските иновативни дружества за защита на техните ПИС. Това може да доведе до проблеми със собствения капитал.** Това

6 По време на преходен период от 12 години пълен превод на спецификациите на патента на английски език, когато езикът на производството пред ЕПВ е френски или немски, или на един от официалните езици на държавите членки, който е официален език на Съюза, езикът на производството пред ЕПВ е английски. Италия и Испания решават да се оттеглят от единния патент, тъй като считат, че разпоредбите за превод са дискриминационни. През септември 2015г. Италия най-накрая реши да започне процедури за присъединяване към предложени единен патент. Това решение е взето след решението на Съда на Европейския съюз, с което се отхвърлят жалбите на Испания срещу регламентите за осъществяване на засилено сътрудничество в областта на създаването на единна патентна защита (решение по дело C-146/13 Испания срещу Парламента и Съвета и дело C-147/13 Испания срещу Съвета).

не бива да се пренебрегва в общата езикова политика на ЕС.

2.2 Многоезична компания

В точка 3 от SEM Съветът призовава държавите членки да инвестират в преподаване на чужди езици с цел насърчаване на трудовата мобилност в рамките на единния пазар. В основата на тази препоръка са налице сериозни икономически причини. Неокласическата икономическа теория предполага, че мобилността на производствените фактори (труд и капитал) подобрява икономическата ефективност. Въпреки че трудовата мобилност може да намали разликите в равнищата на безработица в различните региони, тя се равнява на маргинална производителност на труда, като по този начин се подобрява ефективността на обезщетението. Въпреки това **трудова мобилност в ЕС продължава да бъде ограничено явление**. Според официални данни "около 2 % от гражданите в трудоспособна възраст в една от 27-те държави - членки на ЕС, понастоящем живеят и работят в друга държава членка. За сравнение делът на гражданите на трети държави, пребиваващи в ЕС, е почти два пъти по-висок" (Европейска комисия, 2007 г. 3). Последните данни не показват значителни промени. Към¹ януари 2015 г. 15,3 милиона души живеят в една от държавите - членки на ЕС, с гражданство на друга държава — членка на ЕС (това е около 3 % от общото население на ЕС)⁷. Съществуват различни фактори, които възпират международната мобилност, наред с необходимостта от изучаване на нов език. Наред с другото, трябва да споменем лични причини като страх от загуба на семейни връзки, административни и институционални пречки, като разлики в данъчните системи и трудности при взаимното признаване на професионалните квалификации (вж. Vandenbrande 2006: 24 за преглед).

Насърчаването на изучаването на чужди езици е важно не само за улесняване на мобилността; тя може също така да допринесе за интеграцията на мобилните хора в обществото на приемащата държава. Доставчиците на основни услуги (здравеопазване, училище, местни органи и съдилища) „повишава се необходимостта да общуват с хора, които говорят други езици, докато техните служители не са обучени да работят на езици, различни от майчиния им език, и не притежават межкултурни умения“ (Европейска комисия 2008с:21). Едно от предизвикателствата, пред които са изправени европейските държави днес, всъщност е да се насърчи мобилността на хората (например работници, студенти и изследователи) и в същото време да се предостави пространство за езиковите нужди на новопристигналите, за да се избегне изключването и появата на отделни общности (Grin et al. 2014 г.). **Следователно въпросът е дали формулата LM+ 2 може да допринесе за постигането на две привидно противоречащи си социално-икономически цели на ЕС, а именно насърчаване на мобилността в рамките на ЕС и улесняване на приобщаването и социалното сближаване.** Предоставянето на задълбочена дискусия по този въпрос би надхвърлило границите на настоящия документ⁸. Въпреки това е полезно да се подчертаят някои централни точки и да се представят някои данни.

7 Вж. http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics&oldid=292846

8 Проучването на различни стратегии за съчетаване на приобщаването и мобилността понастоящем е предмет на проекта, съфинансиран от „Мобилност и приобщаване в многоезична Европа“ на ЕС (2014—2018 г.). Вж. www.mime-project.org

2.2.1 Мобилност, включване и формула „Майчин език + 2“

Емпиричните доказателства подкрепят твърдението, че изучаването на езици улеснява мобилността. **Говоренето на езика на дадена страна увеличава вероятността от миграция към тази страна почти пет пъти** (Aparicio Fenoll и Kuehn 2016). Изучаването на езици по време на задължителното образование намалява разходите за миграция за отделните хора, особено за младите хора. Развиването на умения на официалния език на приемащата държава улеснява включването на новодошлите (вж. следващия раздел). Въпреки това **ниито формулата LM+ 2, нито популяризирането на един-единствен автомобилен език понастоящем са достатъчни за постигането на тази цел и е малко вероятно те да бъдат достатъчни в обозримо бъдеще**. Първо, само малка част от европейците говорят чужди езици. Второ, ефективността на образователните системи при преподаването на чужди езици трябва да бъде допълнително подобрена. Трето, и по-съществено, нито формулата LM+ 2, нито популяризирането на един-единствен автомобилен език са подходящи за справяне с проблема с непредвидимостта на възможностите за преместване на лица. Този раздел разглежда последователно тези въпроси.

В таблица 4 е показан процентът на гражданите на ЕС на възраст най-малко 15 години, които твърдят, че могат да водят разговор на поне два езика, различни от майчиния си език. Данните бяха публикувани през 200 параграфи 1, 2006 и 2012 г. на различни вълни от проучването на Евробарометър. В резултат на многобройните разширявания броят на държавите членки се промени. За да се даде възможност за съпоставяне във времето, в таблица 4 са представени резултатите за 2006 г. и 2012 г., които се отнасят до Европейския съюз съответно с 15 и 25.

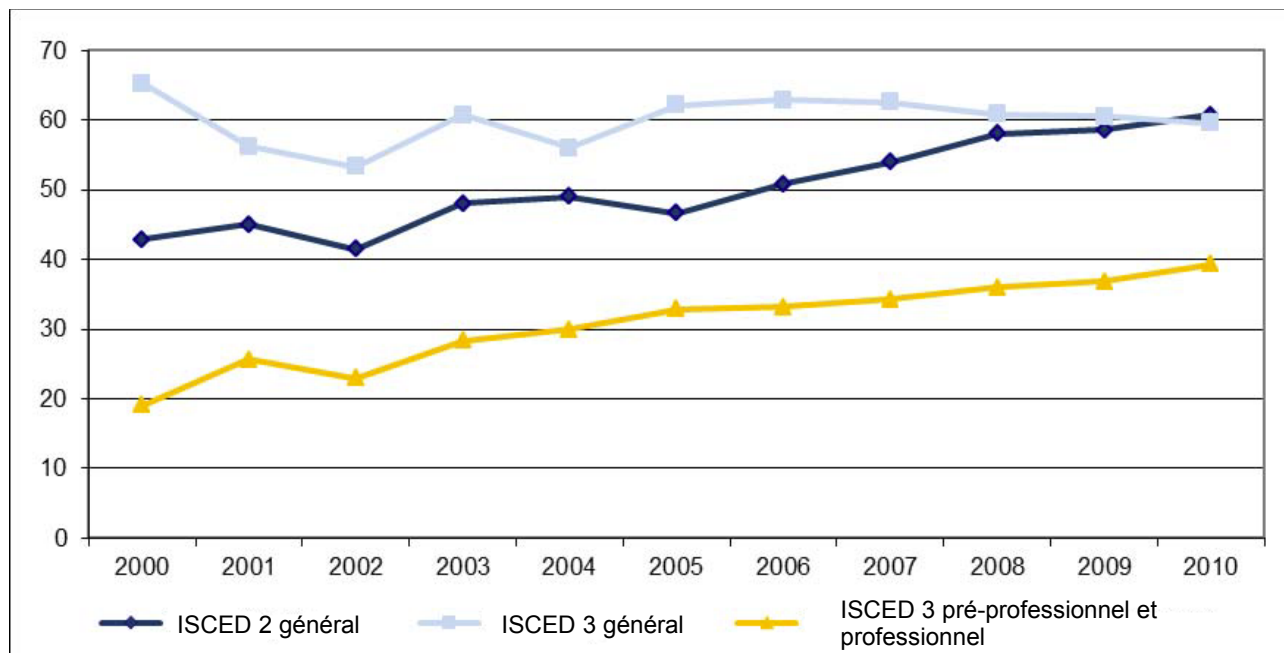
Таблица 4 показва, че **само една четвърт от европейските граждани съобщават, че могат да говорят на поне два езика, като този процент е останал на практика постоянен между 2001 г. и 2012 г. Това не е изненадващо**, тъй като образователните реформи отнемат десетилетия, за да покажат своето въздействие. Освен това данните от различни вълни от проучването на Евробарометър са сравними само до известна степен (вж. Ó Riagáin 2015 г.) и трябва да позволим известна степен на грешки в оценките.

ЕС	Вълна от проучването на Евробарометър		
	2001	2006	2012
ЕС 15	26	26	25
ЕС-25	н.д.	28	26
ЕС-27	н.д.	н.д.	25
п.а. = няма данни	източник: таблица, съставена от автор		

Таблица 4: Европейски граждани, които заявяват, че могат да водят разговор на поне два езика, различни от майчиния си език. Процентни резултати

Положението ще се подобри в бъдеще, но няма да се промени радикално. Данните от третата вълна от проучването на Евробарометър (Европейска комисия 2012а) показват, че е по-вероятно младите хора, особено тези на възраст 15—24 години, да владеят два чужди езика (37 %), отколкото тези над 55 години (17 %).

Процентът на учениците, които изучават поне два чужди езика, се увеличава. Делът на учениците в началото на средното образование (ниво 3 по ISCED) в ЕС, изучаващи поне два чужди езика, остава относително постоянен, както е показано на фигура 2.

Илюстрация 2: процент на учениците, изучаващи поне два чужди езика в ЕС, 2000—2010 г. (източник: Европейска комисия, 2012с:39)

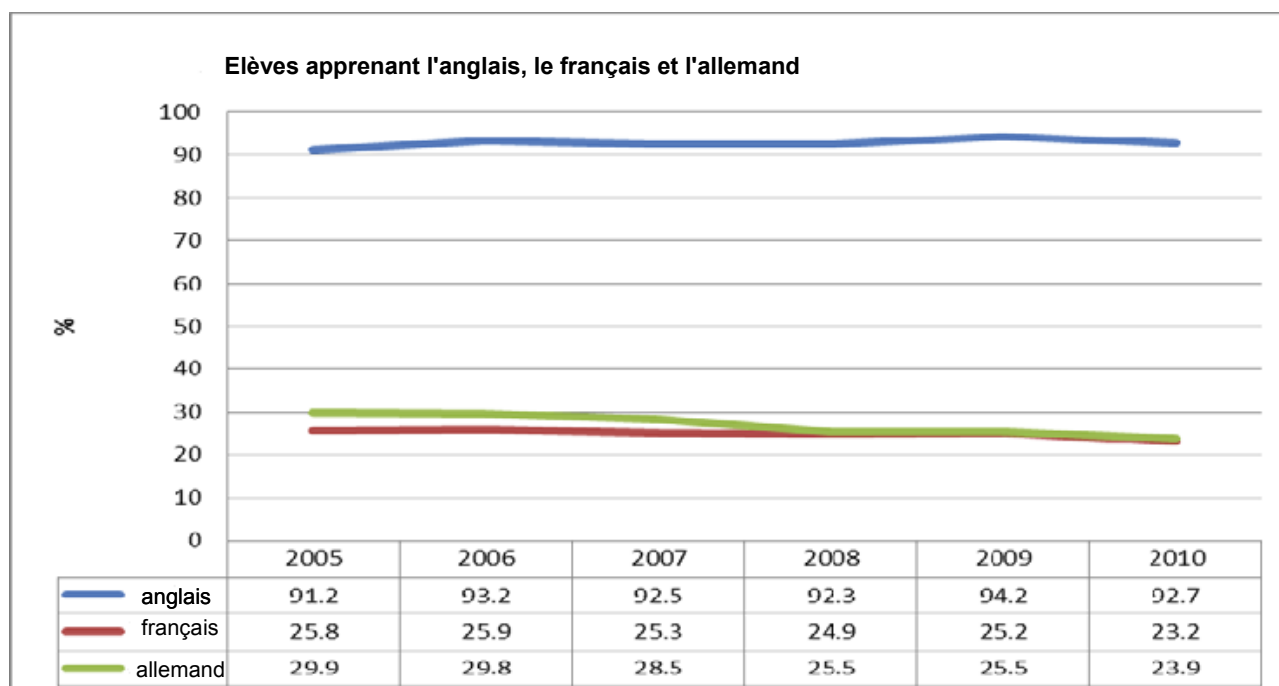
Последните данни потвърждават, че делът на учениците, изучаващи два или повече чужди езика на общо ниво ISCED 3 в ЕС-28, е останал практически постоянен между 2009 г. и 2014 г. (Евростат, 2016 г.). Припомня се, че ISCED = ISCED е Международната стандартна класификация на образованието (вж. приложение 6.1 и приложение 6.2).

Изучаването на **езици в задължителното образование само по себе си обаче не гарантира, че по-голямата част от учениците ги учат добре**. Добре известно е, че езиковите умения не са дихотомна променлива (напр.: Знам/не знам), но по-скоро сложен континуум, и че всяко умение подлежи на остаряване, ако не се използва достатъчно. При някои обстоятелства основното ниво на познания може да е достатъчно (т.е. възможността за поръчване на храна в чужбина), но в много други условия се изискват добри или дори много добри нива на езикови умения (и се възнаграждават на пазара на труда, вж. раздел 2.1.1 по-горе). Данните от Евробарометър от 2012 г. показват, че нивото на контрол варира значително сред гражданите. **По-голямата част от респондентите съобщават, че имат основно или средно ниво на владеене на езици**. Например, от тези, които казват, че имат поне малко английски език, само 20 % смятат, че нивото им е „много добро“. **Нивото на владеене на езици не се очаква да се подобри в близко бъдеще**. Резултатите от първото европейско проучване на езиковата компетентност (Европейска комисия 2012б) показаха, че "резултатът от изучаването на чужди езици в Европа е слаб: само четирима от всеки десет ученици достигат ниво „независим потребител“ на първия чужд език, което съответства на способността за провеждане на обикновен разговор. Едначетвърт достига това ниво на втория чужд език. Твърде много ученици — 14 % за първия език и 20 % за втория — не достигат нивото на „основния

потребител,, което означава, че те не могат да използват много прост език, дори и с помощ“ (Европейска комисия 2012 г:1). В заключение по този въпрос емпиричните доказателства показват, че **формулата LM+ 2 все още не е реалност за по-голямата част от европейците**. Въпреки че през последните две десетилетия беше постигнат значителен и окуражаващ напредък в образователните системи, **все още има много възможности за напредък**.

Въпреки това, дори мнозинството от европейците (или поне по-младото поколение) да могат да говорят свободно поне два чужди езика, **LM+ 2 вероятно не е най-добрата езикова политика за насърчаване на мобилността и приобщаването едновременно, освен ако не е придружена от други мерки на езиковата политика**. Същината на проблема е, както следва: Никой не може да предвиди какви езикови умения ще са необходими в бъдещия им живот и няма гаранция, че чуждите езици, преподавани от учениците по време на задължителното им образование, са точно това, от което ще се нуждаят, когато решат да се преместят в чужбина в живота си на възрастен. Освен това хората могат да се местят няколко пъти в живота си през различни времеви интервали (напр. няколко месеца или години) и в различни държави. Следователно степента на езиковите умения, изисквани за дадено лице, не е предварително известна.

Един възможен отговор от страна на отделни лица (или семейства на студенти) за справяне с този проблем е да се инвестира в изучаването на широко говорим език, който може да се използва като автомобилен език в различни страни. В Европа тази роля се играе предимно, но не изключително, от английски език. Всъщност английският е чужд език, който най-често се говори от европейските граждани. Въпреки това данните показват, че английският език все още не е достигнал статута на основна компетентност в Европа. Според данните, публикувани през 2012 г. в проучването на Евробарометър, 38 % от европейците в ЕС-27 говорят английски като чужд език, а постигнатото ниво на компетентност е средно или ниско. **Едва 7 % от гражданите на ЕС заявяват способността си да говорят английски като чужд език на много добро ниво. Междинните и елементарните нива са по-често срещани** (съответно 17 % и 12 %). С други думи, процентът на гражданите на ЕС, чийто майчин език е английски език или които говорят свободно, не надвишава 21 % от населението. В това отношение има големи различия между държавите от ЕС (вж. допълнение 6.3). Ситуацията ще се промени в бъдеще, но само до известна степен. През 2014 г. почти 80 % от децата в началното образование в ЕС-28 са учили английски език като чужд език (Евростат, 2016 г.). Фигура 3 показва, че повече от 90 % от учениците изучават английски език в ISCED/ISCED 3 гимназиален етап на средното образование.

Фигура 3: процент на учениците, които учат английски, френски и немски език на ниво 3 по ISCED/ISCED (общо средно образование = средно образование), 2005—2010 г., източник: Европейска комисия (2012 г. в: 40)

През 2014 г. този процент е бил 94,1 % (Евростат 2016 г.). Това обаче не означава, че по-голямата част от студентите, изучаващи английски език, са останали, за да станат компетентни. Резултатите от първото европейско проучване на езиковите умения (Европейска комисия 2012 б) показват, че едва 28 % от учениците, изучаващи английски език през последната година от прогимназиалния етап на средното образование (= колеж, ISCED/ISCED 2) или втората година от средното образование (= гимназиално образование, ISCED/ISCED 3) достигат ниво B2 от Общата европейска референтна рамка за езиците (CEFR). **Въпреки огромните инвестиции в преподаването на английски език в образователната система, в близко бъдеще не се очаква двуезичие.** В резултат на това **все още няма общ език, който да се говори широко на добро ниво или да се използва от по-голямата част от европейските граждани.**

Както беше отбелязано в началото на този раздел, владенето на официалния език на дадена държава увеличава вероятността от миграция към тази държава. Поради това е по-вероятно езиковите политики, насочени към популяризиране на английския език като обикновен автомобилен език в Европа, да насърчават мобилността към англоговорящите страни, отколкото към други европейци. Последниците от тази асиметрия за европейския пазар на труда все още не са разгледани подробно⁹.

Следва да се отбележи обаче, че включването не би било непременно по-лесно, ако всички европейци имаха общ втори език. Добре известно е, че комуникацията не обхваща обикновеното предаване на информация. Английският език може да бъде полезен за достъп до програми за висше образование в големи градове като Милано или Берлин и може би за намиране на работа в банки или ИТ компании, установени в

9 За обща дискусия по тази тема на световно равнище вж. Van Parijs (2000 г.).

тези градове. Но това вероятно не е достатъчно, за да бъде напълно интегрирано в обществата, в които италианският и немският все още са доминиращите местни езици. Докато езиковите умения в даден момент могат да се разглеждат като запас от човешки капитал, езиците се използват в различни конкретни ситуации, а в някои случаи някои езици са по-полезни и/или по-подходящи от други. Дори ако дадено лице декларира владееенето на определен чужд език, това не означава, че той/тя често използва (или ентусиазирано да използва) този език активно или пасивно. Например хората, живеещи в големи градове на континента, могат средно да владеят добре английски език, но не са непременно склонни да преминат на английски език, когато присъства чуждестранен колега или приятел. Този избор не трябва да се тълкува, поне а priori, като шовинистки национализъм. Предпочитането на взаимодействия на доминиращия местен език може да се дължи на основателни причини като необходимостта да се чувствате „у дома си“ или желанието да се избегне или сведе до минимум езиковата несигурност. Мобилността предполага, че взаимодействието с чужденците както на работното място, така и в личния живот става по-често. Това от своя страна увеличава броя и честотата на ситуациите, в които би било необходимо използването на автомобилен език. Но хората не са непременно склонни да приемат тази промяна. Едно от възможните отрицателни последици (или „разходи“, в много общ смисъл) от това би могло да бъде появата на „паралелни общества“, в които местното население и чужденците (или емигрантите) живеят в отделни общности и мрежи. В някои случаи, особено във висшето образование, това вече се случва¹⁰.

Следователно нито LM+ 2, нито английският език сами по себе си могат да бъдат начин за решаване на напрежението между мобилността и приобщаването. Те могат да бъдат част от решението, разбира се, но следва да се прилагат и други форми на езикова политика. Например **изучаването на езици „по заявка“ следва да стане по-лесно и преди всичко по-евтино**. Чрез изучаване на езици „при поискване“ имаме предвид възможността за действително изучаване на език преди напускане на чужбина и/или непосредствено след пристигането им в приемащата държава. Онлайн езиковата подкрепа (OLS), създадена от Европейската комисия за студентите по програма „Еразъм“, е полезен пример¹¹. **Едно от предизвикателствата пред ЕС през следващите години е разработването на езикови политики, които позволяват, от една страна, да се използват предимствата на мобилността, и от друга страна, да се намалят отрицателните последици от мобилността върху приобщаването** (Grin et al. 2014 г.). Ще се върнем на този въпрос в раздел 3, за да покажем как Комисията се справя с този въпрос.

10 Например виждаме появата на мрежи за взаимодействие между национални и международни студенти, изучаващи английски език извън Обединеното кралство или Ирландия (Priegnitz 2014).

11 Например, за да се постигне ниво на владеене на английски език, равно на ниво B2 на ОЕПР, средният учебен курс се нуждае от около 500—600 часа насочвано обучение от начинаещите. Това означава да се отделят 20 часа седмично за изучаване на езици в продължение на почти 30 седмици (или 7,5 месеца) (източник <https://support.cambridgeenglish.org/hc/en-gb/articles/202838506-Guided-learning-hours>). Ясно е, че съществуват редица фактори, които могат да повлияят на времето, необходимо за достигане на определено ниво на езикови умения (напр. възраст, индивидуален талант, афинитет между целевия език и майчиния език на учащия се и т.н.). Този прост пример обаче показва, че подпомагането на интензивното изучаване на езици преди напускането на чужбина (напр. три месеца) и непосредствено след преместването (напр. 4,5 месеца или дори по-малко, ако животът в чужбина ускори учебния процес) може да има положителен ефект върху включването на новопристигналите в дългосрочен план.

2.2.2 Интеграция на мигрантите

Въпросът за езиковите умения на мигрантите се превърна в силно обсъждан въпрос в Европа. Много държави от ЕС изискват от неевропейски граждани да придобият или тестват езиковите си умения на официалния език на приемащата държава, за да получат разрешение за пребиваване или гражданство (вж. Pulinx, Van Avermaet и Extramiana 2014 г.). Владееенето на местния език често се разглежда като условие за социална и икономическа интеграция. Емпиричните доказателства подкрепят това становище, въпреки че мнозина посочват, че владееенето на езици е необходимо (но не достатъчно) условие за интеграция. Като цяло владееенето **на езика (или езиците) на приемащата държава има положително въздействие върху доходите на мигрантите от работа в диапазона от 5 % до 35 %** (вж. Adserà и Rytliková, 2016 г.; Вж. също Chiswick и Miller, 2014 г., за преглед), напр. 27 % в Испания (Budria и Swedberg 2012 г.), 7,3 % в Германия (Dustmann 1994) и 21—23 % в Обединеното кралство (Dustmann and Fabbri 2003). Владееенето на официалния език има **положително въздействие върху пригодността за заетост на имигрантите** (вж. Aldashev et al. 2009 за Германия, Leslie и Lindley 2001 за Обединеното кралство и Rendon 2007 за Каталуния). В различните държави от ЕС има по-голяма вероятност мигрантите от държави извън ЕС, които съобщават за добри или много добри умения по официалния език на приемащата държава, да бъдат наети, отколкото тези, които не съобщават за владееене на местния език или просто за подходящо ниво (очаква се Гацола през 2016 г.). Свързан с това въпрос се отнася до последиците от липсата на езикови умения върху образователните резултати на децата мигранти. **Студентите с имигрантски произход постигат постоянно по-лоши резултати от националните студенти.** Недостатъчната владееене на езика на обучение често се посочва като една от причините (макар и не непременно най-важната) за този резултат (Европейска комисия 2008б). Явлението миграция се увеличи през последните години. През 2009 г. например 9,3 % от 15-годишните са принадлежали към семейства на имигранти в ЕС, а приблизително половината от студентите с мигрантски произход говорят език, различен от езика на преподаване у дома (Европейска комисия, 2012 г., 13).

2.3 Многоезични институции

Третата обща цел, определена в СПИ, е да се насърчи ефективен и приобщаващ начин за управление на многоезиковата комуникация в рамките на наднационална демокрация. Институционалната езикова политика на ЕС (или „езиков режим“) се основава на формално равенство между 24-те официални и работни езика¹². Този избор доведе до интензивен дебат относно неговите разходи, предимства и недостатъци. Езиковият режим на ЕС е проучен от различни автори и учени и тук не е възможно да се представи тази литература. Полезно е обаче да се докладват някои данни въз основа на официални данни. Наличието на данни за европейските езикови умения в проучванията на Евробарометър (2001, 2006 и 2012 г.) и в две вълни от проучването на образованието за възрастни AES, публикувано от Евростат през 2011 г. и 2013 г., позволи на изследователите да публикуват различни емпирични статии относно ефективността на езиковия режим на ЕС.

2.3.1 Ефективност и справедливост на езиковия режим на ЕС

В литературата ефективността на езиковия режим на ЕС, поне по отношение на

¹² За описание на езиковия режим на ЕС вж. inter alia Phillipson (2003 г.), Ammon (2015:730—833), Hanf et al. (2010:81—162), Van des Jeught(2015)

външната комуникация, обикновено се измерва чрез показател, наречен процент на езиково изключване (= езикова липса на избирателни права = DR), показател, въведен от Ginsburgh и Weber (2005 г.). Процентът на изключване се определя като процент от гражданите или пребиваващите в страната лица, които не говорят официален език като майчин език или като чужд език. Този процент е равен на дела на гражданите (или пребиваващите в ЕС), които не могат да включват официални документи на ЕС — например регламенти, съдържание на пленарните заседания на Европейския парламент, предавани по интернет, и уебстраници на институциите на ЕС — освен ако не намерят други решения, като например заплащане на писмен или устен преводач или искане за помощ на приятел или роднина. Колкото по-нисък е процентът на изключване, толкова по-голяма е ефективността на езиковия режим. Ясно е, че процентът на изключване е приблизителен показател за потенциалното участие на гражданите в дейности на ЕС, тъй като се основава на опростен поглед върху езика като средство за предаване на информация. Макар да е добре известно, че стойността на езиците далеч надхвърля обикновената им комуникационна стойност, процентът на изключване има безспорното предимство, че е количествено измерим и сравним. Това предоставя емпирична основа за публична дискусия относно езиковия режим на ЕС.

Авторите използват различни видове проценти на езиково изключване. Най-простото определение е процентът на гражданите, които не говорят официален език. Този показател се нарича **абсолютен процент на изключване от мито** (ADR = TAED) и осигурява първо приближение на процента от населението, потенциално изключено от комуникация с институциите на ЕС. Понякога абсолютният процент на изключване се определя като процент от населението, което или не говори нито един от официалните езици, или говори само един от тях на основно ниво. Използваме съкращението ADR, за да се позовем на това алтернативно определение. Въпреки това би било рисковано да се сравняват носителите на езика с лицата, които съобщават само на справедливо или средно ниво на владеене на езици. В резултат на това академичните среди са разработили други определения на процента на изключване от права, които отчитат разликите в езиковите познания. RDR = **относителният процент на лишаване от избирателни права**, например, се определя като процент на гражданите, които не са носители на езика, чийто майчин език е поне един официален език, нито го говорят на подходящо ниво¹³. Относителният процент на изключване отразява идеята, че нивото на владеене на основен или междинен чужд език не е достатъчно, за да участвате в дейности на ЕС без твърде много усилия, и ви поставя на равни начала с носителите на езика.

Авторите обикновено сравняват четири алтернативни езикови режима. Първият е статуквото (равенство между официалните езици). Вторият вариант е езиков режим, който включва само шестте най-големи официални езика в ЕС по отношение на майчиния език, т.е. английски, френски, немски, италиански, полски и испански. Третата алтернатива е триезичен езиков режим, основан на английски, френски и

¹³ Проучването на Евробарометър поиска от участниците да оценят капацитета си, като използват прост мащаб на 3 нива — много добри, добри и основни - но тези равнища не са официално определени. Напротив, езиковите умения на AES се оценяват с помощта на дескриптори, т.е. подходящи („Мога да разбера и използвам най-често срещаните ежедневни изрази“. Използвам език във връзка с познати неща и ситуации,„), добър („Мога да разбера най-важното на ясни език и да изработвам прости текстове. Мога да опиша преживявания и събития и да общувам доста свободно,„), и компетентен („Мога да разбера широк спектър от взискателни текстове и да използвам езика гъвкаво. Почти напълно владея езика).

немски език, докато последният вариант е само политика по отношение на английския език. Следва да се отбележи, че на практика тези четири езикови режима вече се използват. **Въпреки че официалните документи трябва да бъдат преведени на всички официални езици на ЕС, много правно необвързващи документи (напр. различните уебстраници на Комисията) са достъпни само на ограничен брой езици.** През 2014 г. например 14 от 33 генерални дирекции (ГД) на Комисията публикуваха своята начална страница само на английски език, 8 генерални дирекции на английски, френски и немски език, една ГД на 11 езика и 10 генерални дирекции на 24 или 23 официални езика (Gazzola 2014 b: 249—250). В таблица 5 са представени приблизителни оценки на процентите на езиково изключване, произтичащи от четирите езикови режима, които току-що бяха описани. Цифрите са от пет различни проучвания. Когато е възможно, в таблица 5 са представени трите определения на процентите на изключване: ADR, ADR2 и RDR. Относителният процент на изключване предоставя най-конвенционалните оценки за езиковото изключване, тъй като предполага, че жителите имат голяма нужда от владеене на езици, за да разбират документите на ЕС и да участват в делата на ЕС без твърде много трудности.

Проучване	Езиков режим										
	Само на английски език			3 езика			6 езика			пълно езиково многообразиe	
	APC	ADR2	RDR	APC	ADR2	RDR	APC	ADR2	RDR	APC	RDR
1. Гинсбург и Вебер (2005 Г.), ЕС-15	43	—	—	19	—	—	4				
2. Фирдмук, Гинсбург и Weber (2010 г.), ЕС-27		62,6	—	—	37,8	—	—	16,4	—	—	—
3. Гацола и Грин (2013 Г.), ЕС-27	50	62	79	—	—	—	—	—	—	0	0
4. Гацола (2014 г.), ЕС24	49	—	81	28	—	55	12	—	26	0	4
5. Гацола (2016 г.), ЕС25	45	65	79	26	39	49	8	14	19	0	4
Нетни резултати. Няма двойно преброяване, т.е. човек, който знае английски и френски, се брой само веднъж.											
Източник: Гацола (2016 г.)											

Таблица 5: процент на езиковоизключване в ЕС. Процентни резултати

Първото проучване на Ginsburg и Weber (2005 г.) използва данни на Евробарометър (2001 г.) и оценява APC в ЕС-15. В това проучване езиковият режим, основан на шест езика, включва нидерландски вместо полски. Използване на данни от втората вълна на проучването на Евробарометър (2006 г.) относно езиковите умения на гражданите на ЕС на възраст най-малко 15, FIDRMUC, Gingsburgh и Weber (оценка за 2010 г. на ADR 2 за ЕС-27). Gazzola и Grin (2013 г.) оценяват различни проценти на изключване за ЕС-27 въз основа на данни от вълната на Евробарометър от 2012 г. Gazzola (2014b) изучава процентите на езиково изключване на пълнолетните жители

(включително постоянно пребиваващите с чуждестранен произход) в 24 държави от ЕС, като използва данни от първата вълна на ESA/EAA (2011 г.). В AES/EAA възрастните се определят като лица на възраст 25—64 години. Поради липса на данни изключваме Хърватия, Малта, Люксембург, Ирландия и Нидерландия. И накрая, Gazzola (2016 г.) изчислява процента на изключване на пълнолетни лица, пребиваващи в 25 държави от ЕС (Хърватия, Румъния и Нидерландия са изключени поради липса на надеждни и адекватни данни), като се използва втората вълна на ESA (2013 г.). Резултатите от проучване 5, например, следва да се тълкуват, както следва: 45 % от жителите на 25-те проверени държави не знаят английски език, 65 % от анкетираните или не знаят английски език, или го говорят само на справедливо равнище; 79 % или не говорят английски език, или го знаят на справедливо или средно ниво (или обратно, само 21 % от анкетираните говорят английски език или се квалифицират като чужд език). Например, ако английският, френският и немският език бяха единствените официални езици в ЕС, процентът на жителите между 26 % и 49 % в 25-те изследвани държави би бил лингвистично изключен в зависимост от използвания показател. APC, произтичащо от напълно многоезичен режим, ще бъде нула, докато RDR ще бъде 4 %. Това се дължи на присъствието на различни малцинства, които не притежават много добри езикови умения по официалния език на държавата, в която пребивават (напр. рускоговорящото малцинство в балтийските държави или арабскоезичното малцинство във Франция).

Въпреки че в петте проучвания се използват различни масиви от данни и се разглеждат различни групи държави, оценките са доста сходни и резултатите се доближават до едни и същи заключения. Една едноезична езикова политика, основаваща се на изцяло английски или триезичен езиков режим, която да включва английски, френски и немски език, би изключила голям процент от гражданите на ЕС от възможността да общуват с ЕС. Използването на шест езика би намалило процента на езиково изключване, но само до известна степен. **Многоезичието е най-ефективният езиков режим сред четирите разгледани алтернативи.**

Важно е да се отбележи, че резултатите, докладвани в таблица 5, са средни стойности за ЕС като цяло или за голяма част от тях. **Съществуват големи различия между държавите** с оглед на процента на изключване, произтичащ от едноезичен езиков режим или езикова политика, основана на три или шест езика. Очевидно процентът на изключване е много нисък в държавите, които споделят общ език с ЕС, докато в други държави е по-висок (а понякога и много по-висок) (вж. приложение 6.4).

Освен това изследванията показват, че **хората в неравностойно социално и икономическо положение обикновено са по-малко склонни да говорят чужди езици и следователно е по-вероятно да бъдат засегнати отрицателно, ако ЕС спре да използва техния майчин език или първия им език на образование** (Gazzola 2014b, 2016 г.). Например в 25-те държави, разгледани в петото проучване, посочено в таблица 5, 17 % от пребиваващите лица, които са завършили успешно висше образование, нямат познания по английски език, в сравнение с 47 % от тези, които са завършили само средно образование. Около 21 % от респондентите с работа нямат познания по английски, френски или немски език, нито като чужд език, нито като майчин език, но 41 % от безработните лица. Във Франция около три

четвърти от хората в топ 10 % от доходите говорят до известна степен английски, докато само една трета от хората с по-ниски 10 % от доходите го правят. В Италия вероятността да говорят английски от чужд език е два пъти по-голяма от тази на хората с по-нисък доход.

Следователно рязкото намаляване на официалните езици на ЕС би имало две отрицателни последици. Първо, това би създавало значителни неравенства между гражданите, пребиваващи в държава, чийто майчин език или основен език на образованието е официален език на ЕС, и по-голямата част от гражданите, живеещи в държави, които нямат официален език, общ с ЕС. На второ място, изоставянето на многоезичието би имало регресивен ефект, тъй като би било особено вредно за групите от социални групи в неравностойно положение, които са най-слабо образовани, тези с по-ниски доходи и безработните. Следва да се подчертае, че не само общото намаляване на броя на езиците би довело до изключване. **Дори намаляването на броя на областите на използване на официалните езици би имало подобни последици.**

Въпреки че не е възможно да се придаде парична стойност на ползите, произтичащи от многоезичния езиков режим, анализът на процента на изключване изяснява ползите от многоезичието по отношение на ефективността на комуникацията в ЕС и последиците от него за разпространение. Следва да се припомни, че институциите на ЕС изразходват около 1,1 милиарда евро за езикови услуги. Това представлява по-малко от 1 % от бюджета на институциите на ЕС и по-малко от 0,009 % от европейския БВП (Gazzola и Grin 2013).

2.3.2 Многоезичието в Европа след излизането на Обединеното кралство от ЕС

След референдума от 23 юни 2016 г. Обединеното кралство реши да напусне Европейския съюз. Преговорите за формализиране на оттеглянето на Обединеното кралство от ЕС могат да продължат до две години и не знаем как ще изглежда бъдещето на ЕС. Освен това не е възможно да се предвиди дали Шотландия, където мнозинството гласува да остане в ЕС, ще реши да се отдели от Обединеното кралство. Следователно всеки опит за описване на езиковия режим на ЕС след излизането на Обединеното кралство от ЕС по необходимост е хипотетичен. Поради липсата на по-добри данни изчисляваме ADR и RDR, като изключваме Обединеното кралство от всички държави. След напускането на Обединеното кралство английският език ще бъде майчиният език само на малка част от населението на новия ЕС-27 (главно ирландски и британски, живеещи на континента). Какво би могло да има тази промяна върху езиковия режим на Европейския съюз? Някои хора може да се изкушат да кажат, че Брексит решава въпроса за справедливостта и ефективността в комуникацията на ЕС. Английският език ще стане единственият официален език на Съюза, намалявайки разходите за превод и поставяйки всички на равни начала за комуникация между европейските институции и гражданите. Данните обаче представят различна картина. **Брексит вероятно ще увеличи значението на многоезичния езиков режим.** Таблица 6 показва абсолютните и относителните проценти на изключване, свързани с едоезичен (всеанглийски) езиков режим и триезичен езиков режим (английски, френски и немски) след излизането на Обединеното кралство от ЕС. Използваме два различни набора от данни, т.е. вълната на Евробарометър от 2012 г. и втората вълна от проучването на

образованието за възрастни (2013 г.).

Резултатите се доближават до същото заключение. Езиковата политика навсички английски език би изключила повече от 50 % от населението на ЕС без Обединеното кралство и би затруднила комуникацията за 90 % от гражданите, особено за тези с ниско ниво на образование и относително ниско равнище на доходите. Всъщност само 10 % от населението съобщава, че говори английски като майчин език или много добре, както и като чужд език. Това означава, че само 10 % от европейците ще имат достъп до документи на ЕС без твърде много усилия. Използването на три езика също би довело до много изключване. Една трета от европейските граждани ще бъдат напълно изключени от комуникацията с ЕС и повече от половината ще имат трудности при достъпа до документи на ЕС.

Набор от държави и данни	Езиков режим			
	всички английски		Английско-френско-немски	
	APC	RDR	APC	RDR
ЕС-26° (Евробарометър 2012 г.)	56	90	36	58
ЕС-24* (Проучване на образованието за възрастни за 2013 г.)	51	90	30	56
° ЕС-26 = ЕС-28 минус Обединеното кралство и Хърватия поради липса на данни. Европейски граждани на възраст 15 и повече години, брой мнения 26751				
* ЕС-24 = ЕС-28 минус Обединеното кралство, Хърватия, Румъния и Нидерландия поради липса на подходящи данни. Резиденти в ЕС на възраст от 25 до 65 години, брой наблюдения 166 311				
Източник: таблица, съставена от автор				

Таблица 6: процент на езиково изключване в ЕС след излизането на Обединеното кралство от ЕС. Процентни резултати.

Сравнете ставките на изключване от мита в таблица 6 и тези в таблица 5. **След Брексит процентът на езиково изключване, свързан с едноезичната и/или триезичната политика, ще се увеличи.** Това подчертава значението на многоезичния подход за външната комуникация на ЕС.

3 Прилагане на СПИ

Основни резултати:

- В няколко доклада се разглежда прилагането на СПИ на равнище ЕС и на национално равнище, а наличните данни не са достатъчни, за да се направи цялостна оценка на СПИ.
- Първото европейско проучване на езиковите умения е едно от най-важните постижения на СПИ.
- Програмата „Учене през целия живот“ финансира различни проекти в подкрепа на изучаването на езици, но липсата на ясни показатели за резултатите не позволява да се направи оценка на окончателните ефекти от тези проекти в сравнение с езиковите умения на участниците.
- Онлайн езиковата подкрепа (OLS), предоставяна от Европейската комисия на студентите по програма „Еразъм“, е обещаващ инструмент в подкрепа на изучаването на езици и самооценката на езиковите умения.
- Европейският социален фонд се използва за езиково обучение, насочено към подобряване на пригодността за заетост и интеграцията на имигрантите, но липсват данни за размера на средствата, инвестирани за тази цел, и за постигнатите социално-икономически последици.
- Различните мерки, предприети от Комисията в отговор на препоръките на СПИ, включват публикуването на документи, уебсайтове и доклади, насочени към повишаване на осведомеността относно ползите от езиковото многообразие и изучаването на езици в обществото и икономиката.
- Повечето от мерките, предприети от Комисията в областта на писмения и устния превод, са целенасочени и уместни. „Системата за машинен превод за публичните администрации = MT@ED“, разработена от Европейската комисия, е полезен инструмент за полезна трансгранична комуникация между публичните институции.
- Предприети са малко инициативи за насърчаване на външното измерение на многоезичието.

В тази част на доклада Сметната палата обобщава действията, предприети от Комисията за прилагане на СПИ. Доколкото ни е известно, докладът за изпълнението на Резолюцията на Съвета от 21 ноември 2008 г. относно европейска стратегия за многоезичието — отсега нататък доклад за изпълнението - (Европейска комисия 2011f), е единственият официален документ, посветен конкретно на прилагането на СПИ от Комисията. Няма документ на равнище ЕС, който да обобщава действията, предприети от държавите членки (ако има такива). Друго доказателство, което може да е от значение за оценката на ТДПИ, е представено в два работни документа, публикувани от Комисията през 2008 г. и 2011 г. (Европейска комисия 2008d, 2011 а). Накрая, следва да се спомене докладът „Многоезичието: между целите на политиката и изпълнението“ и приложенията към него, публикувани през 2008 г. от Европейския парламент (Cullen et al., 2008a, 2008b). Настоящият доклад съдържа полезна информация за изпълнението на Плана за действие 2004—2006 г. (Европейска комисия, 2003 г.). Неговото значение за оценката на СПИ обаче е ограничено.

Настоящият раздел обобщава наличните доказателства за прилагането на ТДПИ въз основа на *доклада за изпълнението*, актуализира резултатите от него с допълнителни източници¹⁴ и, когато е възможно, предоставя цялостна оценка на инициативите на Комисията в светлината на концепциите, обяснени в раздел 1.2, и резултатите, представени в раздел 2. Инициативите се представят в съответствие с реда на препоръките на СПИ. В таблица 7 в края на настоящия раздел е представено обобщение.

3.1 Социално сближаване, междукултурен диалог и европейска интеграция

По отношение на първия приоритет на СПИ (т.е. „насърчаване на многоезичието с оглед укрепване на социалното сближаване, междукултурния диалог и европейската интеграция“) в доклада за изпълнението се споменават два вида инициативи. Първата се състои от **различни публикации, включително уебсайтове¹⁵, наръчници и доклади** по тези въпроси. Някои от тези публикации са насочени към езиковите нужди на децата на мигрантите и малцинствата. През 2009 г. Комисията публикува проучването „Евридика“ относно интеграцията на децата имигранти в училищата (Европейска комисия, 2009 г.). Настоящият доклад представя предприетите от тях мерки за насърчаване на комуникацията с имигрантските семейства и за обучение на децата имигранти на езиците на произход. Темата се разрасна през последните години и това доведе до публикуването на различни доклади (напр. ICF Consulting Services 2015).

Втората инициатива стартира през 2009 г., когато Комисията създаде **платформа на гражданското общество за насърчаване на многоезичието за междукултурния диалог**. През 2011 г. платформата изготви доклад, съдържащ различни препоръки. Един от резултатите от работата по платформата беше проектът Poliglotti4.eu (2011—2013 г.). Уебсайтът на проекта събира, наред с другото, информация за основните фактори за мотивация и потискане на многоезичието, различни каталози на добри практики в управлението на многоезиковата комуникация, каталог на инструментите за многоезичие и различни примери за добри практики за прилагане на политика на многоезичие от местните и регионалните власти. Последният доклад¹⁶ от проекта *Poliglotti4.eu* беше публикуван през 2012 г. Той съдържа информация за резултатите и последиците от проекта. Резултатите от тези действия се измерват от гледна точка на информацията, публикувана на уебсайта (напр. списък с книги за многоезичието и някои примери за добри практики), а последиците се оценяват от гледна точка на броя на посещенията на уебсайта на месец. През юни 2012 г. платформата беше официално подновена с цел по-нататъшно насърчаване на многоезичието в рамките на ЕС, но в края на 2015 г. Европейската комисия реши да не представя нов мандат.

И двата набора от мерки имат за цел да повишат осведомеността относно ползите от изучаването на езици и езиковото многообразие като цяло, но **е трудно да се оцени окончателното им въздействие върху насърчаването на социалното**

14 Допълнителна информация за изпълнението е предоставена внеотдавнашно проучване на Saville и Gutierrez Eugenio (2016 г.). Това проучване обаче беше публикувано точно по същото време като нашето проучване. Поради това не е било възможно да се вземе изцяло предвид неговото съдържание.

15 Някои от тези публикувани уебсайтове вече не са онлайн.

16 Вж. http://poliglotti4.eu/php/about/index.php?doc_id=73&lg=en

сближаване, межкултурния диалог и европейската интеграция без ясни показатели и данни. Инициативите на Комисията в тази област са от значение (вж. раздел 2.2 по-горе), но липсата на изрични доклади на Комисията за оценка не ни позволява да достигнем до ясно заключение.

3.2 Изучаване на езици през целия живот

Вторият приоритет на СПИ се отнася до изучаването на езици през целия живот. Следва да се припомни, че образованието не е от компетентността на ЕС и че обхватът на действията в тази област е ограничен до улесняване на координацията между образованието и предоставяне на пряка финансова подкрепа за проекти, свързани с изучаването на езици.

От 2008 г. насам в тази област са предприети редица важни мерки. През 2008 г. Комисията стартира план за **проучване на нивото на владеене на различни чужди езици**. Първото *европейско проучване на езиковите умения* беше публикувано през 2012 г. (Европейска комисия 2012б). Проучването провери в няколко европейски държави нивата на компетентност на различни чужди езици (особено английски, а понякога и френски) в представителна извадка от 53 000 ученици през последната година от прогимназиалния етап на средното образование (= средно училище, 3^{-ти клас}) или през втората година от средното образование (= гимназиално образование, клас 1д). **Разработването на трансевропейска анкета, която използва стандартизирани критерии за проверка на езиковите умения на учениците, е важно постижение**, тъй като осигурява обща основа за наблюдение на напредъка (ако има такъв), постигнат при постигането на целите от Барселона (т.е. LM+ 2).

ЕС финансира различни проекти, свързани с ученето през целия живот, главно чрез Програмата за учене през целия живот (LPP — 2007—2013 г.). Докладът за изпълнението съдържа някои данни за размера на средствата, изразходвани за дейности, свързани с езика. Програмата разполага с бюджет от почти 7 милиарда евро и е финансирала широк спектър от обмени, учебни посещения и мрежови дейности. От 2007 г. до 2011 г., последната година, за която има данни в *доклада за изпълнението*, Комисията е изразходвала около 50 млн. EUR годишно за езикови дейности. Нека приемем, че общият бюджет на LPP също е разпределен за седемте години от животана програмата (тази доходност възлиза на 1 милиард евро годишно). При това допускане **около 5 % от бюджета на програмата „Учене през целия живот“ са били изразходвани за езикови дейности**. Това съответства на приноса на мерките на езиковата политика, прилагани от Комисията (вж. фигура 1), но има малко точни данни за резултатите и последиците от тези мерки. Без такива данни е невъзможно да се оцени действителното въздействие на LPP

В *доклада за изпълнението* се посочва, че от 2007 г. до 2010 г. са избрани общо 87 многостранни проекта, 17 мрежи и 8 съпътстващи мерки от ключова дейност 2 „Езици“ (тази дейност е финансирана и от Програмата за учене през целия живот). Ключова дейност 2 "призна значението на езиковото многообразие и изучаването на езици, за да се гарантира, че европейските граждани разполагат с по-добри професионални и лични възможности през целия си живот. Целта на тази ключова дейност беше да се повиши осведомеността за това значение не само сред студентите и образователния персонал, но и в обществото като цяло" (Савил и Гутиерес Еухенио 2016:22). Общата сума на отпуснатите средства беше 39 млн. EUR (Европейска комисия 2011а). В периода 2011—2013 г. по линия на ключово действие

2 бяха финансирани 10 многостранни мрежи, 8 съпътстващи мерки и 62 многостранни проекта¹⁷.

Освен това бяха изразходвани допълнителни 35 милиона евро за децентрализирани действия по програмата „Учене през целия живот“, свързани с езиците. Тези действия бяха управлявани от националните агенции по програмата „Учене през целия живот“. От 2007 до 2010 г. бяха финансирани различни проекти в областта на езиците, включително централизирани дейности по програмата „Учене през целия живот“, включително „*Коменски*“, „*Грюндвиг*“, „*Леонардо*“ и „*Еразъм*“. Бяха финансирани общо 62 проекта на обща стойност почти 17 милиона евро. Обхватът на финансираните дейности е широк. Те включват многостранни проекти, насърчаващи езиковата чувствителност и достъпа до ресурси за изучаване на езици, разработването и разпространението на материали за изучаване и тестване на езици, както и езикови курсове и мерки за мобилност. Докладът за *изпълнението обаче не* предоставя подробни данни за средствата, инвестирани в специфични мерки за езиците, финансирани от „*Коменски*“, „*Грюндвиг*“, „*Леонардо*“ и „*Еразъм*“, с изключение на 1,57 милиона, изразходвани през академичната 2008/2009 година за интензивни езикови курсове за студенти по „*Еразъм*“ в 22 държави. От други източници знаем, че програмата „*Еразъм*“, която беше част от програмата „Учене през целия живот“ между 2007 г. и 2013 г., подкрепя различни ориентирани към езика инициативи във висшето образование, като например *Интензивните езикови курсове по „Еразъм“ (EILC)*, т.е. шест седмици интензивно преподаване на официалния език на приемащата държава (Европейска комисия 2011а). Повече от 5000 студенти участваха в EILC през 2009—2010 г. Въпреки това няма налични данни за разходите на EILC, а последиците от тази инициатива все още не са публикувани. **Липсата на точни данни за резултатите, постигнати от инициативи като EILC, е пропуск в доклада за изпълнението.** В съответствие с официалния доклад на Комисията "през последните три години от *Програмата за учене през целия живот (Учене през целия живот) 2011—2013 г.* бяха инвестирани 27,8 милиона евро в многостранни проекти, мрежи и съпътстващи мерки за насърчаване на изучаването на езици. През същия период приблизително 21 000 студенти или служители са посещавали *интензивни езикови курсове по „Еразъм“* (Европейска комисия 2015:4). И в този случай нямаме информация за резултатите от тези курсове по отношение на езиковите умения, придобити от участниците в края на програмата.

Програмата *Le onardoda Vinci* беше част от програмата „Учене през целия живот“ от 2007 г. до 2013 г. Програмата подкрепи съпътстващите езикови мерки за улесняване на трансевропейските назначения в предприятия (Европейска комисия 2011а). Езиковата подготовка за стажантите и чираците беше осигурена чрез професионално ориентирано езиково обучение (VOLL), **но не бяха публикувани данни за разходите и ползите от VOLL.** Някои цифри са предоставени от Европейската комисия (2011а), въпреки че в периода 2007—2010 г. програмата „*Леонардо*“ подкрепи 71 иновативни проекта за насърчаване на съвременното чуждоезиково обучение. В *доклада за изпълнението не се споменават данни за резултатите от тези проекти* относно езиковите познания, разработени от участниците. Бюджетът беше над 17,7 млн. евро. Следва да се отбележи, че в програмата „Учене през целия живот“, по програма „Учене през целия живот“ може да бъде изплатена еднократна сума в размер до 500 EUR на участник за покриване на

17 Вж. <http://www.sepie.es/doc/comunicacion/publicaciones/Keyactivity2.pdf>, цитиран в (Saville and Gutierrez Eugenio 2016: 22).

езиковата, културната и педагогическата подготовка за опит в чужбина (Европейска комисия, 2008 г.).

Дейностите по програмата „Учене през целия живот„продължават в рамките на новата програма „Еразъм+“ (за периода 2014 —2020 г.). Според наличните официални данни между 2014 г. и 2016 г. по програма „Еразъм+“ са финансирани 38 103 проекта. Отпуснатите безвъзмездни средства варират от няколко хиляди евро до 3,7 милиона евро¹⁸. Един прост поглед към заглавията на финансираните проекти показва, че много от тях се отнасят пряко до изучаването на езици, многоезичието и преподаването на езици. В настоящия информационен документ обаче не е възможно да се предостави надеждна оценка на ресурсите, изразходвани за езикови дейности, тъй като финансираните дейности често са само един от аспектите на много широките проекти, включващи студенти и мобилност на персонала. Някои данни са посочени в неотдавнашна публикация на Комисията: благодарение на програмата „Еразъм+„почти 220 000 студенти оцениха езиковото си ниво и над 65 000 студенти взеха езикови курсове онлайн, за да гарантират, че имат по-голяма стойност на обучението и стажовете си в чужбина“ (Европейска комисия, 2015 г.:4). През 2016 г. 66 000 студенти в областта на професионалното обучение и над 7000 доброволци от Европейската служба за професионално обучение (Youth-EVS = Европейска служба за волан) ще се възползват от езикова оценка и онлайн езикова подкрепа. Като се използва терминологията, представена в раздел 1.2, броят на участниците е един от резултатите от действията по езиковата политика, предприети от Комисията за прилагане на СПИ. Понастоящем липсват **данни за последиците от политиката, т.е. за нивото на езиковите умения, които в крайна сметка са придобити от учащите, и произтичащите от това последици за успеха на тяхното обучение и стажове в чужбина.**

Една от най-интересните последици от „Еразъм+“ беше създаването на Платформата за онлайн езикова подкрепа (OLS) (<http://erasmusplusols.eu>). OLS „предоставя на участниците в дейностите за дългосрочна мобилност по „Еразъм+“ (ключово действие 1) възможност да оценят уменията си по чужди езици, които ще използват за обучение, работа или доброволческа дейност в чужбина. Освен това избраните участници могат да преминат онлайн езиков курс, за да подобрят своята компетентност“. OLS е много популярен (виж Saville и Gutierrez Eugenio 2016: 24 за общо представяне) и може да бъде интересен инструмент за намаляване на разходите за изучаване на езици „при поискване“ (вж. раздел 2.2.1).

И накрая, в доклада за изпълнението се споменава публикуването на *наръчник* относно ранното изучаване на езици (Европейска комисия 2011в) и на някои общи насоки за валидиране на езиковите умения, придобити в рамките на неформалното и самостоятелното учене¹⁹.

В обобщение **SEM приканва Комисията и тях да засилят изучаването на езици през целия живот и предлага да се преследват осем приоритета. Някои от тях, както е показано по-горе, са напълно или частично реализирани.** Разработен е европейски показател за езикова компетентност (точка 2д от SEM) и са публикувани резултатите от пет теста. Това е важно постижение, тъй като показателят предоставя

18 Вж. резюмето на проектите по „Еразъм+“:

<http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplu/projects-compendium/>

19 В края на 2015 г. беше публикувано преработено издание на Европейските насоки за валидиране на неформалното и неформалното учене, което може да бъде намерено на адрес:

<http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/4054>

стандартизирана информация за ефективността на образователните системи. Освен това програмата „Учене през целия живот“, по програма „Учене през целия живот“ финансира различни дейности, насочени към насърчаване на възможностите за мобилност на студенти и преподаватели (точка 2з от SEM). Това може да им помогне да подобрят езиковите си умения. **Наличните данни обаче сеотнасят главно до вложените ресурси, така и до мобилизираните ресурси, а понякога и до резултатите от политиката,** т.е. броя на подпомаганите проекти и броя на участниците (вж. раздел 1.2 за определенията). **Но не разполагаме с никакви данни за последиците от конкретните мерки, прилагани от Комисията или от други организации, финансирани по програмата „Учене през целия живот“,** и следователно за тяхното въздействие върху целевата група от езиковата политика. В доклада за изпълнението например не се публикуват достатъчно данни, за да се прецени дали учениците и учителите действително са подобрили езиковите си умения в резултат на участието си в проекти, финансирани по програма „Учене през целия живот“. Комисията следва да подобри броя и качеството на показателите, необходими за оценка на резултатите от финансираните от ЕС проекти по отношение на езиковите умения на участниците. С други думи, информационната система следва да бъде подобрена. Това не означава непременно събиране на данни за всеки отделен проект, но поне някои проекти следва да бъдат наблюдавани по-отблизо. Без такива данни не е възможно да се оценят ползите от подкрепата на ЕС за изучаването на езици и ефективността и ефективността/ефикасността на приетите езикови политики.

Що се отнася до напредъка към постигане на целите на Barcelone (т.е. формула LM+ 2, вж. точка 2а от SEM), свидетелските показания са смесени. Средният брой чужди езици, преподавани в прогимназиалния етап на средното образование (ISCED/ISCED 2 = френски колеж), леко се е увеличил от 1,4 през 2004 г. на 1,5 през 2011 г. (ICF GHK 2014 г., Европейска комисия 2012^e, Европейска комисия 2012f), но средният брой на езиците, преподавани в гимназиалния етап на средното образование (= френска гимназия), остава непроменен на 1,6. Процентът на учениците, изучаващи поне два чужди езика на общо ниво ISCED/ISCED 3, остава почти постоянен (Евростат, 2016 г.). Финансовата криза и последвалите мерки за строги икономии, приети в няколко държави, могат да помогнат да се обясни тази тенденция.

Необходима е повече информация, за да се оценят предприетите от тях мерки за обучение на преподаватели по езици (точка 2.е) и да се насърчи използването на цифрови комуникационни технологии и дистанционно обучение (точка 2, буква г). Ще бъдат необходими по-точни данни, за да се наблюдава разнообразието от езици, преподавани в Европа, включително признати езици, които са по-слабо използвани (точка 2, буква в), и да се оцени напредъкът (ако има такъв) в подходите, основани на взаимното разбиране на сродни езици (точка 2, буква г). Официалните данни обаче показват, че през 2014 г. 94 % от учениците в гимназиален етап на средното образование (= френска гимназия) са учили английски език, но само 23 % френски, 19 % немски, 19 % испански, 3 % италиански и 3 % руски език (Евростат 2016 г.). За да допринесе за постигането на резултатите от СПИ, по-специално по отношение на политиката LM+ 2, **ЕС би могъл да увеличи финансовата подкрепа за преподаването на езици, различни от английски език.** Докато образованието е от компетентността на лицата в съответствие с принципа на субсидиарност, ЕС би могъл да използва финансова подкрепа за насърчаване на обмена на езици с

държави, които не говорят английски език, за студенти на ниво 3 по ISCED/ISCED.

3.3 Пригодност за заетост и конкурентоспособност

SEM призовава Комисията и насърчава многоезичието с цел повишаване на конкурентоспособността на предприятията и мобилността и пригодността за заетост на гражданите. Както е показано в раздел 2.1 от настоящия контекст, тези цели са подходящи. Понастоящем малко се знае за въздействието на финансираните от ЕС програми в тази област. В съответствие с доклада за изпълнението "структурните фондове бяха използвани за финансиране на чуждоезиково обучение, насочено, наред с другото, към повишаване на пригодността за заетост, даване на възможност на работниците да разбират правилата за безопасност, развитие на туристическия сектор или подобряване на уменията на държавните служители. Обучението по езика на приемащата страна също се финансира, за да се насърчи интеграцията на имигрантите и техните семейства. Това е в съответствие с препоръките на Съвета (вж. точка 3.в от ТДПИ). **За съжаление в доклада за изпълнението не се споменават точни данни за размера на финансирането, инвестирано за тази цел, нито се споменават постигнатите резултати.**

Някои данни могат да бъдат намерени в отделен документ, публикуван през 2011 г. от Комисията (Европейска комисия 2011а). Между 2007 г. и 2013 г. Европейският социален фонд (ЕСФ = ЕСФ) отпуска 11 милиарда евро годишно за всички с цел подобряване на уменията и възможностите за заетост на хората. Езиковото обучение е едно **от средствата за постигане на тази цел, но не знаем точната сума, похарчена за нея.** От 2007 г. до 2011 г. изучаването на езици беше насърчавано по 244 приоритета от 48 оперативни програми от 21 (от общо 117 оперативни програми от 27). Повечето от финансираните проекти бяха част от по-широки политики за насърчаване на изучаването на езици, като основната цел беше насочена към етническите малцинства, мигрантите, (дългосрочните) безработни, отпадналите от училище, учителите и преподавателите. Някои примери за периода 2000—2006 г. са описани в доклад, публикуван от Комисията (вж. Европейската комисия 2008г).

Видим резултат от инициативите на Комисията в областта на пригодността за заетост и конкурентоспособността е насърчаването на определени тематични групи относно значението на езиковите умения в икономиката и публикуването на различни доклади или проучвания, насочени към повишаване на осведомеността относно потенциалния принос на езиците за пригодността за заетост и конкурентоспособността на предприятията. В този раздел представяме такива инициативи и, когато е възможно, обсъждаме последващите действия във връзка с тях.

- В доклада „*Езици за работни места = езици за работни места*„ (Европейска комисия, 2011 г.), публикуван от експертна работна група, се посочват различни примери за „добри практики“, за да се постигне по-добро съответствие между езиковите умения на хората, навлизащи на пазара на труда, и очакванията на работодателите.
- През 2009 г. Комисията създаде *търговска платформа за многоезичието*. Платформата, наред с другото, обсъди как да се повиши осведомеността относно значението на езиците в бизнеса и да се разработят услуги и инструменти, които да помогнат на предприятията и физическите лица да подобрят професионалните си резултати чрез езикова политика.

Докладът беше публикуван през 2011²⁰г. Платформата публикува и брошурата „Езиците вършат нашата дейност“. Един от резултатите на платформата *емрежата CELAN* за насърчаване на езикови стратегии за конкурентоспособност и пригодност за заетост (2011—2013 г.). Целта на CELAN е да предоставя езикови услуги на заинтересованите страни от бизнеса, например изследвания на езиковите потребности на европейските дружества/МСП в различни сектори и анализ на услугите и инструментите, свързани със съществуващите езици. Най-важният резултат от мрежата CELAN е разработването на онлайн приложение, наречено „Приложение за анализ на езиковите нужди,“= „Приложение за анализ на езиковите нужди“. Това приложение предоставя интерактивна система за фирмите „да определят езиковите си нужди, да ги сравняват с настоящите практики и да получават информация и достъп до различни езикови ресурси, налични в езиковата общност и пазара ²¹“. Няма обаче последваща оценка на последващите действия във връзка с препоръките на платформата. Данните за действителното използване на приложението за *анализ на езиковите нужди* ще помогнат да се оцени неговото въздействие.

- През 2011 г. Комисията публикува *доклада относно стратегиите за езиково управление и най-добрите практики в европейските МСП: проектът Pimlico* (Hagen 2011), където Pimlico означава „Насърчаване, прилагане, картографиране на езикови и межкултурни комуникационни стратегии в организации и компании“. Проектът Pimlico идентифицира и описва различни модели на добри практики в 40 европейски МСП, които „са избрани за своя значителен търговски растеж чрез формулиране и използване на стратегии за езиково управление“. Един от резултатите от проекта е проучването на различни организации и мрежи за езикова подкрепа в ЕС, работещи на наднационално, национално, регионално и местно равнище. За да се оцени ефективността/ефективността на проекта, е необходимо да се съберат и публикуват данни за действителното използване на тази информация от дружествата.
- От 2009 г. до 2011 г. програмата „Учене през целия живот“ финансира мрежата LILAMA (където LILAMA означава *езикова политика за пазара на труда*). Мрежата е платформа за обучение за обмен и разпространение на насоки, най-добри практики и препоръки за политики, които допринасят за разработването и прилагането на ориентирани към пазара на труда езикови политики²².
- През 2011 г. Комисията публикува *картографирането на най-добрите многоезични бизнес практики в проучването на ЕС*, Европейска комисия, 2011b, и *Езиковото ръководство за европейския бизнес, ефективно общуване като част от вашия международен обмен* (Европейска комисия 2011b). Липсват данни за оценка на действителното използване на настоящото ръководство.

Въпреки че тези проучвания и доклади успяха да повишат осведомеността относно значението на езиковите умения в икономиката, не е лесно да се оцени реалното им въздействие върху участниците.

3.4 Насърчаване на езиковото многообразие чрез превод

Четвъртата точка от ТДПИ се отнася до превода. Съветът приканва Комисията да предостави информация относно националните и европейските планове за подпомагане на превода на културни продукти като книги или филми (особено чрез субтитри). Той също така настоятелно призовава Комисията да укрепи програмите за обучение на преводачи, да подкрепя многоезични терминологични бази данни и да насърчава развитието на езиковите технологии. В този раздел виждаме и актуализираме най-важните инициативи в тази област. **Като цяло мерките, приложени в тази област, са добре обяснени в доклада за изпълнението. Повечето от тях са целенасочени и подходящи, по-специално за прилагането на**

20 Вж. http://ec.europa.eu/languages/library/documents/business_en.pdf

21 Вж. <http://www.celan-platform.eu/index.html>

22 Вж. <http://www.lilama.org/>

многоезична политика на равнището на институциите на ЕС (вж. раздел 2.3).

С помощта на програмата „Учене през целия живот“ Комисията създаде Европейска магистърска степен по писмен превод (EMT = MET) — проект в партньорство между Европейската комисия и висшите учебни заведения, предлагащ програми за превод на магистърско ниво с цел подобряване на качеството на обучението по писмени преводачи и привличане на висококвалифицирани лица, които да работят като преводачи в ЕС. Университетите, участващи в ТДПИ, формират мрежа, наречена EMT мрежа (= MET мрежа), която е форумът, където университетите, членуващи в MET, се срещат и обменят най-добри практики в преподаването по писмен превод. Мрежата има 63 членове. Освен това Комисията организира други програми и дейности, насочени към насърчаване на превода като професия, по-специално програмата запоканени преводачи и посещения в програмите на ГД „Писмени преводи“. Първата програма позволява на преводачите на Комисията да прекарат няколко седмици в университет за преподаване на писмени преводи и да съветват лингвисти относно възможностите за кариера в ЕС, а втората програма организира посещения на ГД „Писмени преводи“ за студенти и други лица с професионален интерес към писмените преводи. Освен това Комисията организира конкурса по писмен превод „Juvenes Translatores“ с цел повишаване на осведомеността сред учениците от средните училища относно значението на писмените преводи²³. Комисията и Парламентът участваха активно в създаването на Европейската магистърска степен по конферентен превод (EMCI).

Комисията предоставя различни **инструменти**, справочни материали и бази данни за преводачи и терминологии, например *интерактивна терминология за Европа* (IATE = *Интерактивна терминология за Европа* = TIAE). Данните за ефективното използване на IATE от външни потребители биха помогнали за оценка на въздействието на тази инициатива.

Комисията стартира *уебплатформата за езиковата индустрия* (LIND-Web), която съдържа факти и цифри за езиковата индустрия на ЕС. Директивата за информацията в общественния сектор (2003/98/ЕО) установява конкретен механизъм за насърчаване на повторното използване от страна на държавите членки на езикови ресурси, създадени от институциите и органите на ЕС, като например преводи на архиви и документи, преведени на различни езици на ЕС (Европейска комисия 2011а). Съществуват преводачески бюра в 24 представителства на Комисията, които действат като посредник с националните езикови заинтересовани страни. **Данните за услугите, предоставяни понастоящем от тези служби, биха били полезни при оценката на въздействието на СПИ.**

От 2007 г. до 2011 г. програмата „Култура“ помогна за финансирането на превода на 1548 книги с общ бюджет от 8,4 млн. EUR (Европейска комисия 2011а). През 2011 г. беше публикувано проучване относно използването на надписи за насърчаване на изучаването на чужди езици и подобряване на владеенето на чужди езици (Media Consulting Group 2011). Според неотдавнашен доклад през 2015 г. Рамковата програма на Комисията за подкрепа на секторите на културата и аудиовизуалния сектор „Творческа Европа“ е финансирала превода на над 500 книги (романи, новини, пиеси, поезия, комикси и фантастика за деца) от 35 европейски езика за бюджет от почти 4 милиона евро (Европейска комисия 2015 г.: 5).

От 2010 г. Европейската комисия работи по нова система за машинен превод за публичните администрации, наречена *MT@ЕС*. Тази система „позволява на всички

23 Вж. http://ec.europa.eu/dgs/translation/programmes/index_en.htm

институции и агенции на ЕС (не само преводачи, но и редовни служители), както и на националните публични администрации в ЕС, да получат доста точни автоматични преводи на общо 552 езикови двойки, обхващащи всички официални езици на ЕС. Тази нова система е ключово развитие, тъй като позволява многоезичието в обществените услуги" (Saville и Gutierrez Eugenio 2016:36).

Комисията е публикувала различни **проучвания** относно значението на писмените преводи в обществото и в икономиката. Наред с другото, трябва да споменем проучване относно преводаческата индустрия (Rinsche и Portera-Zanotti 2009), доклад относно професията превод (Pym et al. 2012), article относно ролята на писмения превод в европейското общество (Euréval 2010) и проучване, съсредоточено върху въздействието на новите технологии и новите бизнес модели в световната преводаческа индустрия (Tkitl и Debussche 2014). През 2010 г. Комисията публикува проучване относно въздействието на информационните и комуникационните технологии (ИКТ = ИКТ) и новите медии върху изучаването на езици (Stevens 2010).

Комисията подкрепи различни **научни проекти** в областта на човешките езикови технологии. Например един от ^{приоритетите} на *Седмата рамкова програма за научни изследвания и технологично развитие* (2007—2013 г.) беше „езикови технологии“, обхващащи много научноизследователски групи и дисциплини, включително обработка на естествени езици, гласова технология, извличане на информация и машинен превод. През 2009—2010 г. бяха стартирани общо 25 проекта в областта на езиковите технологии с общо финансиране от ЕС в размер на 56 млн. EUR (Европейска комисия 2011а). Портфолиото за езикови технологии включва проекти от Програмата за конкурентоспособност и иновации (2007—2013 г.). Проекти за езикови технологии, и по-специално машинен превод, могат да бъдат финансирани и по линия на „*Хоризонт 2020*“ (2014—2020 г.) — новата рамкова програма за научни изследвания и иновации.

Комисията участва активно в **дейности за международно сътрудничество** в областта на писмения и устния превод, например на годишната среща относно езиковия режим, документацията и публикациите (IAMLADP), форум и мрежа от ръководители на международни организации, които наемат доставчици на езикови конференции и услуги. Освен това Европейската комисия е сключила международни споразумения с различни държавни агенции, занимаващи се с многоезичен превод и терминология, като например Бюрото за преводи, обществените работи и правителствените служби на Канада, Карибския изследователски институт за писмени и устни преводи (Европейска комисия 2011а), Херценския държавен образователен университет в Санкт Петербург и Московския езиков университет участват в схемата за гостуващи преводачи. В областта на устния превод Комисията има различни програми за международно сътрудничество с Китай, Виетнам, Макао и Русия.

3.5 Външното измерение на многоезичието

Петата точка от СПИ се отнася до „външното измерение на многоезичието“, което означава насърчаване на европейските езици в чужбина и подобряване на сътрудничеството с националните и международните организации, работещи в областта на изучаването на езици и езиковото и културното многообразие. В *доклада за изпълнението* се посочват две инициативи.

Първият се отнася до **Индия**. През 2008 г. Комисията организира конференция относно многоезичието и межкултурния диалог в Ню Делхи. През 2009 г. тя подписа съвместна декларация относно многоезичието с индийското правителство. През 2011 г. в рамките на политическия диалог между ЕС и Индия беше организирана среща на висши служители. Втората инициатива се отнася до **Китай**. През 2009 г. китайското правителство и Комисията подписаха съвместна декларация относно многоезичието. През 2011 г. беше организирана конференция относно многоезичието и изучаването на езици.

Няма налична информация за последващите действия (ако има такива) във връзка с тези твърдения. Това е малко разочароващо, тъй като ЕС често се цитира като пример за изучаване (а понякога дори и като модел, който трябва да бъде подражаван) от многоезични държави с няколко официални езика като Индия или Южна Африка. Като се има предвид, че многоезичието в света е норма, а не изключение, ЕС вероятно трябва да търси модели, които биха могли да дадат конкретни свидетелства за това как да се управлява многоезичието и езиковото многообразие в конкретни отношения. Както отбелязва Краус, когато европейските политици търсят такива модели, "техният интерес често се изземва от случая на Съединените щати. [Въпреки това], ако искаме да разработим добър подход за анализ на перспективите на ЕС като разнообразна политическа общност, може би трябва да се съсредоточим върху опита на демократична федерация, чиято политика се характеризира основно с смесването на мултикултурализма и мултинационалния фактор. Сравнителната рамка за оценка на бъдещата политика на Европа ще бъде леко изместена на север от Съединените щати към Канада" (Kraus 2008: 97: 97). Швейцария е друг интересен случай (вж. Lacey 2013).

И накрая, ЕС следва да обърне повече внимание на развитието на сътрудничеството с многоезичните държави с цел обмен на опит и практики. Могат да бъдат подкрепени сравнителни изследвания в областта на многоезичието и езиковата политика. Създаването на **европейски председател или научноизследователски център по въпросите на многоезичието и езиковата политика би могло да спомогне за насърчаване на истинска европейска визия за многоезичието** в света, а не просто за популяризиране на европейските езици като такива. Това би било в съответствие с подкрепата на ЕС за големи научноизследователски проекти в областта на многоезичието и в Шестата и Седмата рамкова програма за научни изследвания и технологично²⁴ развитие, както и с препоръките, отправени през 2005 г. от самата Комисия в документа „*Нова рамкова стратегия за многоезичието*“. В документа се посочва, че „Комисията ще предостави подкрепа чрез Програмата за обучение през целия живот за проучвания относно състоянието на многоезичието във висшето образование и за създаване на председатели в области на обучение, свързани с многоезичието и интеркултурализма“ (Европейска комисия 2005:8).

В таблица 7 са обобщени основните резултати от дейностите, извършени от Европейската комисия за прилагане на ТДПИ, и е представена обща забележка относно резултатите от тях.

Поле	Основни резултати	Последици и забележки
------	-------------------	-----------------------

24 Вж. проекта LINEE (Езици в мрежа за високи европейски постижения = Езици в европейска мрежа за високи постижения), DYLAN (Езикова динамика и управление на многообразието), Eldia (Европейско езиково многообразие за всички) и MIME (Мобилност и приобщаване в многоезична Европа = мобилност и приобщаване в многоезична Европа)

<p>Социално сближаване, межкултурен диалог и европейска интеграция</p>	<p>1. Различни публикации 2. Създаване на платформа на гражданското общество за многоезичието за межкултурен диалог</p>	<p>(1 и 2) Може би положително въздействие върху чувствителността към ползите от изучаването на езици и езиковото многообразие, но липсата на ясни данни и показатели не ни позволява да достигнем до окончателно заключение.</p>
<p>Учене през целия живот</p>	<p>1. Събиране на данни (първо европейско проучване на езиковите умения) 2. Пряко финансиране на различни проекти, свързани с ученето през целия живот (5 % от бюджета на програмата „Учене през целия живот“, използван за тази цел) 3. Значителен брой участници в тези проекти</p>	<p>(1) Важно постижение. Наличие на нови данни за сравнителен анализ на ефективността на образователните системи (2 и 3) Вероятно положително въздействие, но са необходими повече данни за резултатите от програмите (напр. нивото на езиковите умения, евентуално постигнати от учащите), за да се оценят ефективността и ползите от прилагането на СПИ</p>
<p>Пригодност за заетост и конкурентоспособност</p>	<p>1. Различни публикации 2. Пряко финансиране в подкрепа на чуждоезиковото обучение</p>	<p>(1) Може би положително въздействие върху чувствителността към ползите от чуждите езици за предприятията. Ще са необходими повече данни и показатели, за да се оцени действителното въздействие на тези публикации. (2) Вероятно положително въздействие, но има малко данни за окончателните резултати от такова пряко финансиране. Повечето от тези инициативи са целенасочени и подходящи.</p>

Насърчаване на езиковото многообразие чрез превод	<ol style="list-style-type: none">1. Европейска магистърска степен по писмен превод2. Нови инструменти и бази данни за преводачи3. Подкрепа за превод на книги4. Различни проучвания5. Няколко дейности за международно сътрудничество	(1 и 2) ограничено въздействие и без последващи действия.
Външно измерение на многоезичието	<ol style="list-style-type: none">1. Съвместна декларация относно многоезичието с Индия2. Съвместна декларация относно многоезичието с Китай	
Източник: таблица, съставена от автор		

Таблица 7: Обобщение на дейностите на Европейската комисия за прилагане на СПИ

4 Заключение

Основни резултати:

- Общите цели на ТДПИ са от значение, тъй като са в съответствие с проблемите, които ТДПИ има за цел да реши. Някои нови мерки могат да бъдат разработени така, че да се намали напрежението между мобилността и приобщаването, например да се засили изучаването на езици при поискване и да се предоставят по-многоезични обществени услуги, включително административни формуляри. Добри примери са онлайн езиковата поддръжка (OLS) и машинният превод за публичните администрации (MT@EC), разработени от Европейската комисия.
- Оценката на това значение може да се извърши въз основа на ограничени емпирични доказателства. Липсват адекватни и надеждни данни за проучване на въздействието на езиковите умения върху икономическото благосъстояние на хората и върху конкурентоспособността на предприятията. По-добри данни за доходите на пребиваващите в Европа лица биха могли да бъдат събрани в проучването на образованието за възрастни. Необходими са повече количествени данни за използването на езици в икономическите дейности на европейските дружества (т.е. в процесите на закупуване, производство и продажба).
- По отношение на оценката на мерките и дейностите, извършвани от Комисията за прилагане на СПИ, Сметната палата отбелязва смесени свидетелски показания. Информацията за разходите и ефективността на програмите и действията на ЕС, предприети за спазване на СПИ, не е пълна. Показателите, които трябва да се използват за оценка на резултатите от езиковата политика, следва да бъдат определени по-ясно.
- Особено внимание следва да се обърне на окончателното въздействие на програмите, насочени към подобряване на езиковите умения на студентите и възрастните. Методите за оценка могат да бъдат адаптирани от съществуващите насоки, които вече са публикувани от Комисията.
- Стимулите могат също така да бъдат ефективен начин за насърчаване на многоезичието, особено във висшето образование.
- Следва да има съгласуваност между СПИ и другите политики на ЕС, които имат непряко въздействие върху езиковото многообразие и прилагането на формулата LM+ 2. Понякога в определени области на политиката преобладават моноезичието и/или де факто триезичието.
- Външната комуникация на Европейската комисия би могла да бъде по-многоезична, особено за нейните уебсайтове.

Както е показано в раздел 1, засилването на изучаването на езици и подпомагането на сектора на преводите могат да се разглеждат като начини за постигане на други социално-икономически цели, като насърчаване на мобилността, улесняване на приобщаването на мигрантите и мобилните граждани от ЕС, подобряване на пригодността за заетост и гарантиране на равенство между официалните езици на ЕС (точки 1 и 3 от СПИ и окончателните препоръки).

Емпиричните доказателства, представени в раздел 2, показват, че чуждоезиковите умения могат да имат положително въздействие върху доходите на хората и

благосъстоянието на обществото и че инвестирането в преподаването на повече от един чужд език е подходяща цел. Тези ползи могат да бъдат измерени. Освен това чуждоезиковите умения могат да улеснят мобилността и приобщаването. Все още не са налице доказателства за въздействието на езиковите умения върху пригодността за заетост, но съществува положителна връзка между езиковите умения и професионалния статус. Езиковите умения могат да допринесат за икономическата интеграция на мигрантите чрез увеличаване на техните доходи и възможности за работа. Проучването на процента на езиковоизключване показва, че равното третиране на официалните езици на ЕС е необходимо, за да се гарантира ефективност и справедливост при достъпа до документи, публикувани от ЕС.

Подкрепата за изучаването на езици за насърчаване на мобилността в рамките на ЕС и за насърчаване на приобщаването в приемащата държава е една от целите на СПИ, но нито формулата LM+ 2, нито насърчаването на единен език за превозни средства са достатъчни за решаване на напрежението между мобилността и приобщаването. Някои новаторски мерки биха могли да бъдат разработени на национално равнище и на равнище ЕС. **Изучаването на официалния(те) език(ци) на приемащата държава преди заминаването им в чужбина и/или непосредствено след пристигането им в приемащата държава следва да стане по-достъпно и по-евтино.** Онлайн езиковата подкрепа (OLS), предоставяна от Европейската комисия на студентите по програма „Еразъм“, е добър пример и би могла да обхване и други целеви групи от населението (вж. раздел 3.2). Освен това, както се предлага в точка 3.в от СПИ, ЕС би могъл да използва европейските структурни фондове, за да осигури специфични езикови курсове в областта на професионалното образование и образованието за възрастни. Това би било в съответствие с препоръките, съдържащи се в заключенията на Съвета от 20 май 2014 г. относно многоезичието и развитието на езиковите умения. В настоящия документ Съветът ги приканва да „използват потенциала на програмата „Еразъм+“ и на европейските структурни и инвестиционни фондове за постигането на тези цели.

По-широкото предоставяне на многоезични обществени услуги, поне в големите градове, би могло да бъде полезно. Предоставянето на стандартизирани административни формуляри на няколко езика може да улесни икономическите дейности и координацията на системите за социална сигурност. Постигнат е известен напредък, но има възможност за напредък²⁵. Машинният превод за публичните администрации (MT@ЕС), разработен от Европейската комисия, може да бъде много полезен в тази област (вж. раздел 3.4). Това подчертава значението на писмения и устния превод за управлението на многоезиковата комуникация в Европа. В заключение по този въпрос представените в ТДПИ **обща цели са от значение, тъй като са в съответствие с проблемите,**

25 Например стандартите на ЕС в областта на координацията на системите за социална сигурност предвиждат, че бенефициерите са обхванати от законодателството на една държава и получават бонуси в тази държава, както и че организациите за социална сигурност вземат решение относно правната юрисдикция, на която се подчиняват бенефициерите (това се нарича „приложим принцип на единното право“). напр. лице, което е установено и работи в Австрия с допълнителна икономическа дейност в Словакия, следва да плаща цялата си социална сигурност в Австрия. Всяка национална организация обаче използва различни форми на различни езици, които длъжностните лица, работещи в организации в чужбина, не разбират непременно. В резултат на това европейските граждани, работещи в повече от една държава членка, са изправени пред административни пречки, които увеличават разходите за мобилност.

които ТДПИ има за цел да реши. Езиковите умения носят няколко вида обезщетения (или „обезщетения“) за отделните лица, обществото и институцията на ЕС. Някои от тези ползи са (или могат да бъдат) количествено определени. Въпреки това някои новаторски мерки следва да бъдат разработени така, че допълнително да се намали напрежението между мобилността и приобщаването.

Следва да се отбележи, че в това проучване оценката на значимостта на ТДПИ беше извършена въз основа на ограничени емпирични доказателства. Тези доказателства засягат само няколко европейски държави, включително държави извън ЕС, като Турция или Швейцария. **Липсват адекватни и надеждни данни за проучване на въздействието на езиковите умения върху икономическото благосъстояние на хората**, като по този начин се сравнява значението на различните езици на пазара на труда и се вземат предвид регионалните ефекти (например езиковите умения на италиански език вероятно не се възнаграждат в еднаква степен във френските региони Рона-Алпи и Бретан). Доколкото ни е известно, проучването на **образованието** за възрастни, публикувано от Евростат, понастоящем е единственият набор от данни, който може да се използва за трансевропейски анализи на връзката между езиковите умения и пригодността за заетост и/или индивидуалните доходи. Въпреки това следва да се подобри качеството на събраните данни, по-специално за променливите, описващи доходите на респондентите. Едно от възможните решения е да се публикуват някои ad hoc проучвания или да се включват на редовни интервали конкретни въпроси относно езиковите умения в широкомащабни представителни надлъжни проучвания, като например проучването на *германската социално-икономическа група (SOEP)*. Липсват данни за оценка на приноса на езиковите умения към БВП на ЕС. За да се оцени приносът на езиковите умения за конкурентоспособността и създаването на добавена стойност, са ни необходими **количествени данни** за използването на езици в процесите на закупуване, производство и продажба на европейските дружества (вж. например раздел 2.1.2). Тази идея не е съвсем нова. Работен документ на службите на Комисията от оценката на *въздействието на Комисията: придружаващ документ към съобщението относно многоезичието: предимство за Европа и съвместен ангажимент* препоръчва събирането на данни от проучвания относно езиковите стратегии, приети от предприятията, доставчиците и местните власти, и събиране на данни за начина, по който медиите вземат предвид езиковото и културното многообразие (Европейска комисия 2008с:32). **Данните, събрани в Швейцария, дават пример.**

Оценката на мерките и дейностите, въведени от Комисията за прилагане на ТДПИ, показва, че въпреки че много действия са от значение (с оглед на резултатите, представени в раздел 2), **информацията за разходите и ефективността на програмите и действията на ЕС за постигане на целите на СПИ често е непълна. Показателите за оценка на резултатите от езиковата политика следва да бъдат по-добре определени.** Публикуваните данни се отнасят до вложените ресурси (в евро) и понякога до продукти (напр. брой на подпомаганите програми), но следва да се обърне повече внимание на оценката на окончателните резултати (или последици) от такива програми за целевото население. Добър модел за оценка на ефективността/ефективността на финансирането от ЕС на езиковите политики в подкрепа на малцинствените езици се предоставя в доклада, изготвен от Grin et al. (2003 г.). Методите за оценка могат да бъдат адаптирани въз основа на вече

публикувани от Комисията насоки (Европейска комисия 1999 г., Европейска комисия 2008а). Показателите за изпълнение следва да бъдат по-добре разработени (вж. раздел 1.2).

Резултатите от финансовата подкрепа на ЕС за изучаването на езици сред студентите по програма „Еразъм“ и международните студенти биха могли да бъдат по-добре наблюдавани. Следва да се отбележи, че пряката финансова подкрепа е само един от лостовете, които ЕС може да използва за постигане на целите на ТДПИ. **Стимулите също могат да бъдат ефективен начин за насърчаване на многоезичието.** Например изборът на езика на лицата и висшите учебни заведения отговаря на стимулите, включени в системите за оценка на качеството на научноизследователските и преподавателските дейности (напр. класацията на университетите). Обвързването на публичното финансиране на университетите или подкрепата за студентска мобилност с обикновения брой записани международни студенти може да осигури стимул за университетски програми, провеждани само на английски език, без да се обръща достатъчно внимание на преподаването на студенти по официалния език на приемащата държава. Използването на показател като „броя на записаните чуждестранни студенти, които достигат ниво С1 в областта на местните езикови познания в края на обучението си“, вместо обикновения брой чуждестранни студенти би могло да осигури стимул за висшите учебни заведения да насърчават по-ефективно изучаването на езици сред международните студенти. Като **цялоследва да се** обърне специално внимание на съгласуваността между СПИ и другите политики на ЕС, които имат непряко въздействие върху езиковото многообразие, и прилагането на формулата LM+ 2, като например „интернационализацията“ на висшето образование, патентната и иновационната политика, както и използването на езици на уебсайтовете на институциите на ЕС. Понякога в такива области на политиката преобладава моноезичието или де факто триезичието и това може да окаже въздействие върху стимулите за отделните лица и семействата, върху които да се изучават и използват езици. Както е отбелязано в горепосочения документ на *службите на Комисията: придружаващ документ към съобщението относно многоезичието: предимство за Европа и общангажимент* „многоезичието е хоризонтален въпрос, който оказва въздействие върху конкурентоспособността и европейското гражданство и следва да бъде интегриран в редица политики извън сферата на образованието“ (Европейска комисия 2008с:5).

Un заключителен коментар относно крайната цел на ТДПИ е тук. Съветът приканва Комисията „да приеме мерки в рамките на новата всеобхватна политическа рамка относно многоезичието и в рамките на своите правомощия, за да се вземат предвид езиковите потребности на гражданите и институциите, като се обърне специално внимание на i) отношенията между европейските институции и обществеността и ii) отношенията между европейските институции и националните институции, като се обърне особено внимание на предоставянето на информация на всички официални езици и насърчаването на многоезичието на уебсайтовете на Комисията“. Комисията не е разгледала този въпрос в доклада за изпълнението или в свързаните с него документи. Въпреки това свидетелските показания, представени в раздел 2.3, показват, че многоезичието би могло да се популяризира по-добре на уебсайтовете на Комисията. Освен че са хранилище на новини или обща информация, уебстраниците на Комисията съдържат и материали, които могат да бъдат от

стратегическо значение за икономическите субекти като малки и средни предприятия, сдружения и НПО, които отговарят на покани за участие в търгове, програми за финансиране или процедури за възлагане на обществени поръчки.

5 Референции

- Алдашев, Алишър, Йоханес Гернанд и Стефан Л. Томсен (2009 г.). „Използване на езика, участие, заетост и доходи — доказателства за чужденци в Западна Германия с множество източници на подбор“, *Labour Economics*, 16, стр. 330—341.
- Амон, Улрих (2015 г.). *Die Stellung der deutschen Sprache in der Welt* Berlin: От Груйтър.
- Aparicio Fenoll, Ainhoa и Zoë Kuehn (2016 г.). „Насърчава ли владенето на чужди езици миграцията на млади хора в рамките на Европейския съюз?“, в Гацола, Микеле и Бенгт-арне Викстрьом (ред.) *The Economics of Language Policy*, pp. 331—356. Кеймбридж: „MIT Press“.
- Araújo, Luísa, Patrícia Dinis da Costa, Salvo Flisi и Elena Soto Calvo (2015 г.). *Език и пригодност за заетост*. Люксембург: Европейска комисия — Съвместен изследователски център.
- „Бейн Мъларки“ ООД (2009 г.). *Икономическите ползи, свързани с ирландския език, които се увеличават до Galway City и Galway Gaeltacht*. Голуей: Gaillimh Gaeilge.
- Бийдъл, Шейн, Мартин Хъмбърг, Ричард Смит и Патриша Вейл (2015 г.). *Проучване относно владенето на чужди езици и пригодността за заетост*. Брюксел: Европейска комисия.
- Budrúa, Santiago и Pablo Swedberg (2012 г.). *Въздействието на владенето на езици върху доходите на имигрантите в Испания*, IZA дискуссионен документ № 6957. Бон: Forschungsinstitut zur Zukunft der Arbeit.
- CILT (2006 г.). *ЕЛАН: Последици за европейската икономика от недостига на чуждоезикови умения в предприятията*. Лондон: CILT, Национален център за езици.
- Съвет на Европейския съюз (2008а). „Заключения на Съвета от 22 май 2008 г. относно многоезичието“, *Официален вестник на Европейския съюз*, С 140, стр. 14—15.
- Съвет на Европейския съюз (2008б). „Резолюция на Съвета от 21 ноември 2008 г. относно европейска стратегия за многоезичието“, *Официален вестник на Европейския съюз*, С 320 (16.12.2008 г.), стр. 1—3.
- Съвет на Европейския съюз (2010 г.). *Заклучения на Съвета относно езиковите умения за повишаване на мобилността*, *Официален вестник на Европейския съюз*, С 372, стр. 27—30.
- Съвет на Европейския съюз (2012 г.). „Регламент (ЕС) № 1260/2012 от 17 декември 2012 г. за осъществяване на засилено сътрудничество в областта на създаването на единна патентна защита по отношение на приложимите разпоредби за превод“, *Официален вестник на Европейския съюз*, L 361, стр. 89—92.
- Кълън, Джо, Клеър Кълън, Вероник Маес и Гилиола Павиоти (2008а). *Многоезичието: между целите на политиката и изпълнението*. Брюксел: Европейски парламент.
- Кълън, Джо, Клеър Кълън, Вероник Маес и Гилиола Павиоти (2008б). *Многоезичието: между целите на политиката и изпълнението — приложения*. Брюксел: Европейски парламент.
- Danguy, Jérôme и Bruno Van Pottelsberghe de la Potterie (2011 г.). „Анализ на разходите и ползите от патента на Общността“, *Journal of Benefit-Cost Analysis*, 2 (2), стр. 1—41.
- Di Paolo, Antonio и Aysit Tansel (2015 г.). Връщане към чуждоезиковите умения в развиваща се страна: Случаят на Турция, *Journal of Development Studies* 51, стр. 407—421.

- Dustmann, Кристиан (1994 г.). „Speaking fluency, written fluency and earnings of migrants“, *Journal of Population Economics*, 7 (2), pp. 133–156.
- Dustmann, Christian и Francesca Fabbri (2003 г.). Владеене на езици и пазар на труда. Представяне на имигрантите в Обединеното кралство“, *The Economic Journal*, 113, стр. 695717.
- Egger, Peter H. и Andrea Lassman (2016 г.). „Културна интерграция и експортно разнообразие се припокриват между държавите“, в Гацола, Микеле и Бенгт-Арне Викстрьом (ред.) *The Economics of Language Policy*, стр. 357–380. Кеймбридж: „MIT Press“.
- Egger, Peter H. и Andrea Lassmann (2012 г.). "Езиковото въздействие в международната търговия: Мета-анализ“, *Economics Letters*, 116, стр. 121–124.
- Egger, Peter H. и Farid Toubal (2016 г.). „Общ говорим език и международна търговия“, в Гинсбърг, Виктор и Шломо Вебер (ред.) *The Palgrave Handbook of Economics and Language*, pp. 263–289. Basingstoke: Аз съм Палгрейв.
- ЕРО-ОНИМ (2013 Г.). *Отрали с интензивно използване на права върху интелектуалната собственост: принос за икономическите резултати и заетостта в Европейския съюз. Доклад за анализ на равнището на промишлеността, септември 2013г.* Мунхен-Аликанте: Европейско патентно ведомство (ЕПВ) и Служба за хармонизация във вътрешния пазар (СХВП).
- Eureval (2010 г.). *Принос на превода към многоезичното общество в Европейския съюз*, Проучвания в областта на писмените преводи и многоезичието. Брюксел: Генерална дирекция „Писмени преводи“. Европейска комисия.
- Европейска комисия (1999 г.). *Събиране на средства — Оценка на социално-икономически програми* (6 тома). Люксембург: Служба за официални публикации на Европейските общности.
- Европейска комисия (2003 г.). *Насърчаване на изучаването на езици и езиковото многообразие: План за действие 2004–2006г.*, COM(2003) 449 окончателен. Брюксел: Европейска комисия.
- Европейска комисия (2005 г.). *Нова рамкова стратегия за многоезичието*(COM(2005) 596 окончателен). Брюксел: Европейска комисия.
- Европейска комисия (2007 г.). *Мобилността — инструмент за повече и по-добри работни места: План за действие на ЕС в областта на трудовата мобилност (2007–2010г.)*, COM(2007) 773 окончателен. Брюксел: Европейска комисия.
- Европейска комисия (2008а). *EVALSED: Ресурсът за оценка на социално-икономическото развитие*. Люксембург: Служба за официални публикации на Европейските общности.
- Европейска комисия (2008б). *Зелена книга "Миграция и усилвател; мобилност: предизвикателства и възможности за образователните системи на ЕС"*, COM(2008) 423. Брюксел: Европейска комисия.
- Европейска комисия (2008в). *Оценка на въздействието. Придружаващ документ към съобщението "Многоезичието: предимство за Европа и споделен ангажимент"*, COM(2008) 2444. Брюксел: Европейска комисия.
- Европейска комисия (2008 г.). *Списък на действията на Общността в областта на многоезичието и резултати от обществената консултация онлайн. Придружаващ документ към съобщението на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: Многоезичието: предимство за Европа и споделен ангажимент*, SEC(2008) 2443. Брюксел: Европейска комисия.
- Европейска комисия (2008е). *Многоезичието: преимущество за Европа и общ ангажимент*", COM(2008) 566 окончателен. Брюксел: Европейска комисия.

- Европейска комисия (2009 г.). *Интегриране на децата имигранти в училищата в Европа*. Брюксел: „Евридика“ — Европейска комисия.
- Европейска комисия (2011а). *Списък на действията на Общността в областта на многоезичието — актуализация от 2011 г.*, SEC(2011) 926. Брюксел: Европейска комисия.
- Европейска комисия (2011б). *Езиковият наръчник за европейския бизнес. Успешна комуникация във Вашата международна търговия* Брюксел: Европейска комисия.
- Европейска комисия (2011в). *Изучаване на езици в предучилищно образование: постигане на ефективност и устойчивост. Наръчник за политиката*, SEC (2011) 928 окончателен. Брюксел: Европейска комисия.
- Европейска комисия (2011г). *Езици за работа. Предоставяне на многоезични комуникационни умения за пазара на труда.* , Доклад на тематичната работна група „Езици за работни места“. Европейска стратегическа рамка за образование и обучение. Брюксел: Европейска комисия.
- Европейска комисия (2011д). *Картографиране на най-добрите многоезични бизнес практики в ЕС*. Брюксел: Генерална дирекция „Писмени преводи“. Европейска комисия.
- Европейска комисия (2011е). *Доклад относно изпълнението на Резолюция на Съвета от 21 ноември 2008 г. относно европейска стратегия за многоезичието*, SEC(2011) 927. Брюксел: Европейска комисия.
- Европейска комисия (2012а). *Европейски граждани и техните езици*, специално проучване на Евробарометър № 386. Брюксел: Европейска комисия.
- Европейска комисия (2012б). *Първо европейско проучване на езиковите компетентности*. Брюксел: Европейска комисия.
- Европейска комисия (2012в). *Езикови умения за пригодност за заетост, мобилност и растеж*, придружаващ документа. Съобщение на Комисията. "Преосмисляне на образованието: Инвестиране в умения за постигане на по-добри социално-икономически резултати". SWD(2012) 372 final. Брюксел: Европейска комисия.
- Европейска комисия (2012 г.). *Езикови умения за пригодност за заетост, мобилност и растеж. Придружаващ документа „Преосмисляне на Education:Investing в уменията за постигане на по-добри социално-икономически резултати“*, SWD(2012) 372 final. Брюксел: Европейска комисия.
- Европейска комисия (2012д). *Преосмисляне на образованието: анализ по държави, част I. Придружаване на документа „Преосмисляне“ Education:Investing в уменията за постигане на по-добри социално-икономически резултати*, SWD(2012) 377 final. Брюксел: Европейска комисия.
- Европейска комисия (2012ф). *Преосмисляне на Education:Investing в областта на уменията за постигане на по-добри социално-икономически резултати* COM(2012) 669 final. Брюксел: Европейска комисия.
- Европейска комисия (2015 г.). *Езикови умения в училище и на работното място. Нови доказателства за националните езикови тестове и за стойността на езиковите умения на пазара на труда*. Брюксел: Европейска комисия.
- Европейски парламент (2008 г.). "Резолюция на Европейския парламент от 24 март 2009 г. относно многоезичието: предимство за Европа и споделен ангажимент (2008/2225(INI)), *Официален вестник на Европейския съюз*, С 117 Е, стр. 59—64.
- Евростат (2016 г.). *Статистика за изучаването на чуждиезици*, обяснение на статистиката, Евростат.
- Fidrmuc, Jan and Jarko FIDRMUC (2015 г.). "Чужди езици и търговия: доказателства от естествен експеримент", *Empirical Economics*, DOI 10.1007/s00181—015—0999—7.

- Fidrmuc, Jan, Victor Ginsburgh и Shlomo Weber (2010 г.). "Сценарии отвъд единодушието: Може ли квалифицирано мнозинство от държавите членки да облекчи тежестта на многоезичието в Европа?", в Hanf, Dominik, Klaus Malacek и Elise Muir (eds.) *Languages and European integration* pp. 259—279. Брюксел: Питър Ланг.
- Гацола, Микеле (2014а). *Оценка на езиковите режими. Теория и прилагане към многоезични патентни организации*. Амстердам: Джон Бенджаминс.
- Гацола, Микеле (2014б). "Partecipazione, esclusione linguistica e traduzione: Una valutazione del regime linguistico dell'Unione europea", *Studi Italiani di Linguistica Teorica e Applicata*, 43 (2), стр. 227—264.
- Гацола, Микеле (2015 г.). „Идентифициране и смекчаване на езиковите неравенства в управлението на патентната информация в Европа“, *World Patent Information*, (40), стр. 43—50.
- Гацола, Микеле (2016 г.). Многоезична комуникация за кого? Езикова политика и справедливост в Европейския съюз“, *Политика на Европейския съюз*, DOI: 10.1177/1465116516657672.
- Гацола, Микеле (2016 г., предстоящо). Езикови умения и трудов статус на възрастните мигранти в Европа“, в Беасо, Jean-Claude, Hans-Jürgen Krumm, David Little и Philia Thalgott (eds.) *езиковата интеграция на възрастните мигранти. Някои уроци от изследванията*. Берлин/Бостон: От Груйтър-Мутон.
- Гацола, Микеле (2016 г., в пресата). „Documenti e Orientamenti dell'Unione europea in materia di multilinguismo“, в Caretti, Paolo и Giuseppe Mobilio (eds.) *La lingua come fattore di integrazione sociale e politica*, стр. 99—131. Торино: Аз съм Джапичели.
- Гацола, Микеле и Франсоа Грин (2013 г.). Дали ELF е по-ефективен и справедлив от превода? Оценка на многоезичния режим на ЕС“, *International Journal of Applied Linguistics*, 23 (1), стр. 93—107.
- Гацола, Микеле, Франсоа Грин и Бенгт-Арн Викстрьом (2016 г.). „Сбита библиография на езиковата икономика“, в Гацола, Микеле и Бенгт-арне Викстрьом (ред.) *The Economics of Language Policy*, pp. 53—92. Кеймбридж (УО): „MIT Press“.
- Гинсбърг, Виктор и Хуан Прието (2011 г.). „Returns to foreign languages of native workers in the EU“, („Връщане към чужди езици на местните работници в ЕС“), *преглед на индустриалните и трудовите отношения*, 64 (3), стр. 599—618.
- Гинсбърг, Виктор и Шломо Вебер (2005 г.). „Езиково лишаване от изборни права в Европейския съюз“, *Journal of Common Market Studies*, 43 (2), стр. 273—286.
- Gobierno vasco (2016 г.). *Стойност и икономическо въздействие на баския език*. Сан Себастиан: Баското правителство — Департамент по образование, езикова политика и култура.
- Грин, Франсоа (1999 г.). *Умения и награди. Стойността на езиците в Швейцария*. Фрибург: Университетски издания на Фрибург.
- Грин, Франсоа (2003 г.). „Езиково планиране и икономика“, *Настоящи въпроси в езиковото планиране*, 4 (1), стр. 1—66.
- Gin, François, László Marác, Nike K. Pokorn и Peter A. Kraus (2014 г.). "Мобилност и приобщаване в многоезична Европа: Документ за изразяване на позиция по проекта MIME". Женева: Женевск университет <http://www.mime-project.org/resources/MIME-POSITIONPAPER-V4.pdf>
- Грин, Франсоа, Том Моринг, Дърк Гортер, Йохан Хегман, Донал О Риагайн и Мигел Струбел (2003 г.). *Подкрепа за малцинствените езици в Европа*. Брюксел: Европейска комисия.
- Грин, Франсоа, Клаудио Шреддо и Франсоа Вайланкур (2009 г.). *Чужди езици в професионалната дейност*, Проект № 405640—108630. Женева: Женевск

университет www.elf.unige.ch

- Грин, Франсоа, Клаудио Шреддо и Франсоа Вайланкур (2010 г.). *Икономиката на многоезичното работно място*. Лондон: Това е Рутлидж.
- Грин, Франсоа и Франсоа Вайланкур (1997 г.). Икономиката на многоезичието: Преглед и аналитична рамка," *Годишен преглед на приложната лингвистика*, 17, стр. 4365.
- Хаген, Стивън (2010 г.). *Проучването ELAN-CAT: Проучване на използването на езици за търговия и търговия в Каталуния*. Барселона: Universitat Oberta de Catalunya.
- Хейгън, Стивън (2011 г.). *Доклад относно стратегиите за управление на езиците и най-добрите практики в европейските МСП: Проектът „Пимлико“*. Брюксел: Европейска комисия.
- Hanf, Dominik, Klaus Malacek, and Elise Muir (eds.) (2010 г.). *Езици и европейска интеграция*. Брюксел: Питър Ланг.
- Harhoff, Dietmar, Karin Hoisl, Bettina Reichl и Bruno Van Pottelsberghe (2009 г.). „Патентно валидиране на национално равнище — ролята на таксите и разходите за превод“, *изследователска политика*, 38, стр. 1423—1437.
- Hornberger, Nancy H. (2006 г.). „Рамки и модели в езиковата политика и планиране“, в Риценти, Томас (ред.) *Въведение в езиковата политика. Теория и методи*, стр. 24—41. Оксфорд: Аз съм Блекуел.
- ICF Consulting Services (2015 г.). *Преподаване и изучаване на езици в многоезични класни стаи*. Брюксел: Генерална дирекция „Образование и култура“. Европейска комисия.
- ICF GHK (2014 Г.). *Езици в образованието и обучението: Окончателен сравнителен анализ по държави*. Брюксел: Европейска комисия.
- Knoepfel, Peter, Corinne Larrue, Frédéric Varone, and Michael Hill (2007 г.). *Анализ на публичната политика*. Бристол: Политическата преса. [Първоначален: *Анализ и управление на публичните политики* (2-ро издание), Женева-Базел: Helbing & Lichtenhahn, 2006 г.].
- Kraus, Peter A. (2008 г.). Едноизмерно разнообразие? European integration and the challenge of language policy", в Arzoz, Xabier (ed.) *Respecting Linguistic diversity in the European Union*, pp. 86—103. Амстердам: Джон Бенджаминс.
- Krzyzanowski, Michal и Ruth Wodak (2011 г.). Политически стратегии и езикови политики: Лисабонската стратегия на Европейския съюз и нейните последици за политиката на ЕС в областта на езика и многоезичието, *Езикова политика*, 10, стр. 115—136.
- Лейси, Джоузеф (2013 г.). "Трябва ли Европа да бъде швейцарска? On the Idea of a Voting Space and the possible of a Multilingual Demos („Идеята за гласуване и възможността за многоезичен демос“), *British Journal of Political Science*, pp. 1—22.
- Лесли, Дерек и Джоан Линдли (2001 г.). „The impact of language skills on employment and earnings of Britain's ethnic communities“ („Въздействието на езиковите умения върху заетостта и доходите на британските етнически общности“), *Economica*, 68, стр. 587606.
- Marsh, David and Richard Hill (2009 г.). *Проучване на приноса на многоезичието към творчеството*. Брюксел: Европейска комисия.
- Маккормик, Кристофър (2013 г.). „Stateries with better English have better economies“ („Държави с по-добри английски имат по-добри икономики“), *Harvard Business Review*, 15 ноември.
- Медийна консултантска група (2011 г.). *Проучване на използването на субтитри*.

Потенциалът на субтитрите за насърчаване на изучаването на чужди езици и подобряване на владеенето на чужди езици. Брюксел: Генерална дирекция „Образование и култура“. Европейска комисия.

- Мелиц, Жак (2008 г.). „Език и външна търговия“, *Европейски икономически преглед*, 52, стр. 667—699.
- Ó Riagáin, Pádraig (2015 г.). Сравнителен анализ на мерките за владеене на езици в ЕВ и национални проучвания, Документ, представен на симпозиума на Евробарометър @ GESIS. *Four Decades of Surveying Europe — Perspectives on Academic Research with the European Commission's Eurobarometer Surveys*, петък, 10 юли 2015 г., Кьолн Германия, http://www.gesis.org/fileadmin/upload/events/EBSymposium/Poster/ORiagain_Poster.pdf
- Филипсън, Робърт (2003 г.). *Европа само наанглийски? Оспорване на езиковата политика*. Лондон: Това е Рутлидж.
- Priegnitz, Frauke (2014 г.). "Zwischen englischsprachigem Studium und Landessprachigem Umfeld. International Absolventen deutscher und Dänischer Hochschulen" дисертация, Fakultät für Geisteswissenschaften Fachbereiche Sprache, Literatur, Medien & Europäische Sprachen und Literaturen der Universität Hamburg, Хамбург.
- Рум, Anthony, François Grin, Claudio Sfreddo и Andy Lung Jan Chan (2012 г.). *Статут на преводаческата професия в Европейския съюз*, Проучвания в областта на писмените преводи и многоезичието. Брюксел: Генерална дирекция „Писмени преводи“. Европейска комисия.
- Rendon, Sílvio (2007 г.). "Каталунската премия: език и заетост в Каталуния", *Journal of Population Economics*, 20, стр. 669—686.
- Ринш, Адриан и Надя Портера-Заноти (2009 г.). *Размерът на езиковата индустрия в ЕС*. Брюксел: Генерална дирекция „Писмени преводи“, Европейска комисия.
- Савил, Ник и Естер Гутierrez Еухенио (2016 г.). *Research for CULT Committee — Implementation of the European Strategy for Multilingualism — Policy and implementation on EU level (Изпълнение на Европейската стратегия за многоезичието — политика и изпълнение на равнище ЕС)*. Брюксел: Европейски съюз.
- Стивънс, Ан (2010 г.). *Проучване на въздействието на информационните и комуникационните технологии (ИКТ) и новите медии върху изучаването на езици*. Брюксел: Европейска комисия.
- Stöhr, Tobias (2015 г.). Връщане към използване на професионален чужд език: Доказателства от Германия, *Labour Economics*, 32, стр. 86—98.
- Troussel, Jean-Christophe и Julien Debussche (2014 г.). *Превод и права на интелектуална собственост*. Брюксел: Генерална дирекция „Писмени преводи“. Европейска комисия.
- Van der Jeught, Stefaan (2015 г.). *Езиково право на ЕС*. Гронинген: Издателство „Europa Law“.
- Van Parijs, Philippe (2000 г.). Приземният етаж на света: Относно социално-икономическите последици от езиковата глобализация, *Международен преглед на политическите науки/Международен преглед на политическите науки*, 21 (2), стр. 217—233.
- Ван Потелсберге, Бруно и Дидие Франсоа (2009 г.). „The cost factor in patent systems“, *Journal of Industry Competition and Trade*, 9, стр. 329—355.
- Van Pottelsberghe, Bruno и Malwina Mejer (2010 г.). „The London Agreement and the cost of patenting in Europe“, („Лондонското споразумение и разходите за патентоване в Европа“), *European Journal of Law and Economics*, 29 стр. 211-237.
- Vandenbrande, Том (2006 г.). *Мобилността в Европа. Анализ на проучването на*

Евробарометър от 2005 г. относно географската мобилност и мобилността на пазара на труда. Дъблин: Европейска фондация за подобряване на условията на живот и труд.

- Уилямс, Доналд Р. (2011 г.). „Множествена езикова употреба и доходи в Западна Европа“, *International Journal of Manpower*, 32 (4), стр. 372—393.
- Zhang, Weiguо и Gilles Grenier (2013 г.). „Как езикът може да бъде свързан с икономиката?“, *Езикови проблеми и амп; Езиково планиране*, 37 (3), стр. 203—226.

6 Приложения

6.1 Степен на образование съгласно ISCED/ISCED 2011 г.

В сравнение с ISCED (Международна стандартна класификация на образованието) = ISCED (Международна стандартна класификация на образованието) 1997 г., която е имала 7 нива на образование или преподаване, ISCED 2011 има 9 нива на образование или преподаване, между 0 и 8 (висшето образование е по-подробно):

- CITES 0: образование по майчинство = образование в ранна детска възраст (по-малко от началното)
- CITES 1: начално образование
- CITES 2: прогимназиален етап на средното образование (френски колеж)
- CITES 3: гимназиален етап на средното образование (френско средно образование)
- CITES 4: образование, което не е висше след завършено средно образование
- CITES 5: висше образование с кратък цикъл (2 години: BTS, DUT във Франция)
- CITES 6: ниво на лиценза или еквивалентен лиценз
- CITES 7: магистърско ниво или еквивалентно ниво
- CITES 8: докторска степен или еквивалентна степен

6.2 Съответствие между нивата по ISCED от 2011 г. и ISCED 1997 г.

ISCED 2011 (от 2014 г.)	ISCED 1997 (от 2013 г.)
ОФЕРТА 01	*
ОФЕРТА 02	ОФЕРТА 0
ОФЕРТА 1	ОФЕРТА 1
ОФЕРТА 2	ОФЕРТА 2
ОФЕРТА 3 *	ОФЕРТА 3
ЦИТАТ 4 *	CITES 4
CITES 5	CITES 5
CITES 6	
CITES 7	
CITES 8	CITES 6
* съдържанието на категорията е леко променено	
Източник: Евростат: http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/International_Standard_Classification_of_Education_(ISCED)#Correspondence_ISCED_2011—.3EISCED_1997	

6.3 Английски умения сред гражданите на ЕС на възраст 15 и повече години, 2012 г.

Държава	население > 15	Ниво на владеене на английски език като чужд език			Общо
		много добър	добър	Баси,че	
	а)	Б)	В)	Г)	д)°
Германия	64 409 146	9,00 %	26,00 %	21,00 %	56,00 %
Австрия	7 009 827	15,00 %	31,00 %	26,00 %	73,00 %
Белгия	8 939 546	14,00 %	24,00 %	15,00 %	52,00 %
България	6 537 510	7,00 %	13,00 %	5,00 %	25,00 %
Кипър	6 604	31,00 %	31,00 %	12,00 %	73,00 %
Дания	4 561 264	38,00 %	34,00 %	15,00 %	86,00 %
Естония	945 733	9,00 %	27,00 %	14,00 %	50,00 %
Финландия	4 440 004	18,00 %	25,00 %	27,00 %	70,00 %
Франция	47 756 439	3,00 %	16,00 %	20,00 %	39,00 %
Гърция	8 693 566	19,00 %	19,00 %	13,00 %	51,00 %
Унгария	8 320 614	4,00 %	7,00 %	8,00 %	20,00 %
Ирландия	3 522 000	LN	LN	LN	100,00 %
Италия	51 862 391	4,00 %	21,00 %	8,00 %	34,00 %
Латвия	1 447 866	7,00 %	18,00 %	20,00 %	46,00 %
Литва	2 829 740	5,00 %	17,00 %	15,00 %	38,00 %
Люксембург	404 907	18,00 %	27,00 %	10,00 %	56,00 %
Малта	335 476	46,00 %	30,00 %	12,00 %	89,00 %
Нидерландия	13 371 980	28,00 %	52,00 %	10,00 %	90,00 %
Полша	32 413 735	7,00 %	15,00 %	11,00 %	33,00 %
Португалия	8 080 915	2,00 %	13,00 %	11,00 %	27,00 %
Чешка република	9 012 443	8,00 %	16,00 %	4,00 %	27,00 %
Румъния	18 246 731	7,00 %	14,00 %	10,00 %	31,00 %
Обединеното кралство	51 848 010	LN	LN	LN	100,00 %
Словакия	4 549 955	7,00 %	13,00 %	5,00 %	26,00 %
Словения	1 759 701	17,00 %	25,00 %	18,00 %	59,00 %
Швеция	7 791 240	34,00 %	34,00 %	18,00 %	86,00 %
Общо	408 879 069				
% от гражданите на ЕС, които говорят английски (чужд език), според нивото на компетентност		7 %	17 %	12 %	37 %
° за някои държави сборът на процентите в колони б), в) и г) не е равен на 100 % поради липсващи отговори.					
LN = носители на езика. За простота определихме 100 % броя на ораторите, чийто майчин език или еквивалентен на тях оратор, в Обединеното кралство и Ирландия (вж. Гацола и Грин 2013 г.: 105 за обсъждане). Поради това нашите оценки трябва да се разглеждат като горна граница.					
Източник: Гацола и шлифоване (2013 г.)					

6.4 Проценти на езиковоизключване в 25 държави от ЕС, пребиваващи на възраст 25—64 години, 2013 г.

Държава	Езиков режим							
	Българскиезик		3 езика		6 езика		общо многоезичие	
	APC	RDR	APC	RDR	APC	RDR	APC	RDR*
Австрия	33	82	0	7	0	6	0	6
Белгия	51	87	22	47	21	46	1	4
България	77	95	72	94	71	94	8	8
Кипър	20	65	20	64	20	64	0	11
Чешка република	64	92	46	90	45	90	0	1
Дания	9	66	8	64	8	63	0	3
Естония	42	88	36	87	36	87	10	26
Финландия	11	74	10	73	10	73	0	2
Франция	52	93	1	5	1	5	1	4
Германия	34	89	0	6	0	5	0	5
Гърция	48	89	46	88	46	88	1	6
Унгария	76	94	66	92	66	92	0	0
Ирландия	0	0	0	0	0	0	0	0
Италия	55	95	43	92	0	3	0	3
Латвия	51	92	41	91	40	91	3	36
Литва	63	93	52	92	41	85	0	9
Люксембург	14	84	2	11	2	10	2	9
Малта	11	50	11	49	10	48	0	0
Полша	68	95	57	93	0	0	0	0
Португалия	57	90	47	86	42	84	0	1
Словения	36	81	23	77	21	74	1	10
Словакия	66	95	49	92	48	92	0	0
Испания	69	94	62	91	0	6	0	6
Швеция	12	62	12	61	11	60	1	8
Обединеното кралство	0	0	0	0	0	0	0	0

Резултатите са дадени в проценти

За да компенсирате липсата на адекватни данни в Ирландия и Обединеното кралство, приехме, че всички жители на тези две държави са или носители на езика, чийто майчин език е английски език, или са много компетентни на английски език като чужд език. Поради тази причина процентът на изключване е нула.

Положителната стойност на относителния процент на изключване, свързан с многоезиковата политика в различните държави, се дължи на присъствието на малцинства или лица с чуждестранен произход с ограничен капацитет на официалния език на държавата на пребиваване.

Източник: Евростат AES 2013 в Гацола (2016 г.)